

SOCIETY

AND

SCIENCE

Abstracts of XXX International Scientific
and Practical Conference
Germany, Munich
1 – 2, March 2022

Germany, Munich
1 – 2, March 2022

UDC 001.1

BBK 29

The 30th International scientific and practical conference «Society and Science» (March 1-2, 2022) Littera Verlag, Munich, Germany. 2022. 72 p.

ISBN 978-3-9110125-1-5

The recommended citation for this publication is:

Petrov P. Learning Styles and Strategies // Society and Science. Abstracts of the 30th International scientific and practical conference. Littera Verlag, Munich. 2022. Pp. 39- 43. URL: <http://el-conf.com.ua/>.

Science editor:

Solodka N.V.

Ph.D. in Economics, Associate Professor

Reviewers:

Peter Banagl

Professor in the Mathematisches Institut, Heidelberg University, Germany

Steven Koonin

Professor of Information, Operations & Management Sciences, NYU Stern

Collection of scientific articles published is the scientific and practical publication, which contains scientific articles of students, graduate students, Candidates and Doctors of Sciences, research workers and practitioners from Europe, Ukraine, Russia and from neighbouring countries and beyond. The articles contain the study, reflecting the processes and changes in the structure of modern science. The collection of scientific articles is for students, postgraduate students, doctoral candidates, teachers, researchers, practitioners and people interested in the trends of modern science development.

e-mail: el-conf@ukr.net

homepage: <http://el-conf.com.ua>

©2022 Littera Verlag

©2022 Authors of the articles

CONTENT

<i>Bidna S., Polutrenko M.</i> LEVKO LUKIANENKO – POLITICAL PRISONER AND «FATHER OF INDEPENDENCE».....	5
<i>Bilan O.O.</i> CONCEPTUAL DESIGN IN GAME GRAPHICS, MOVIES AND WEB DESIGN.....	8
<i>Vatulya L.</i> FORMATION OF THE COMMUNICATIVE COMPONENT OF A MODERN MID-LEVEL MEDICAL WORKER (FROM THE EXPERIENCE OF TEACHERS OF THE CYCLE COMMISSION OF THERAPEUTIC DISCIPLINES №1 OF THE MUNICIPAL INSTITUTION "KHERSON BASIC MEDICAL PROFESSIONAL COLLEGE" OF THE KHERSON REGIONAL COUNCIL) ..	11
<i>Vitiuk Ye., Unhurian Z., Shevchuk D., Statsenko V., Rehotun Ye., Zagrebelna L.</i> EDUCATION OF STUDENT YOUTH AS A MAIN DIRECTION IN THE PROCESS OF SUCCESSFUL SOCIALIZATION OF FUTURE SPECIALISTS	15
<i>Volovyk A.</i> BASIC PRINCIPLES OF INCLUSIVE (UNIVERSAL) DIGITAL DESIGN.....	20
<i>Herasymenko O.</i> ADULT POPULATION INVOLVEMENT INTO LIFELONG LEARNING.....	25
<i>Zhmurko D.</i> DEUTSCHE MÄRCHEN UND IHRE BESONDERHEITEN.....	28
<i>Kedyk A.</i> ADAPTIVE WEB DESIGN AS AN IMPROVEMENT OF VISUAL PERCEPTION.....	32
<i>Matyushkina M., Shemonayeva K.</i> STUDY OF THE INFLUENCE OF (Mg, Co) BIS (CITRATE) GERMANATES ON MORPHOLOGICAL CHANGES IN THE KIDNEYS.....	35
<i>Motsienko L.</i> INNOVATIVE FORMS OF TEACHING PHYSICAL CULTURE IN A MODERN INSTITUTION OF PROFESSIONAL HIGHER EDUCATION	41
<i>Rudiuk N.</i> STRESS FACTORS IN THE PROFESSIONAL ACTIVITIES OF LAW ENFORCEMENT	44

<i>Starovoyt M.</i> MODERN TEACHER'S TOOLS IN CONDITIONS INTRODUCTION OF MIXED LEARNING	48
<i>Trushkina N.</i> DEVELOPMENT OF THE CIRCULAR ECONOMY IN GERMANY IN THE CONTEXT OF THE EUROPEAN GREEN COURSE	53
<i>Zagrebelna L., Shafir D., Pukhalska M., Matkivska N., Zhuk V., Drachevska Ya., Ishchenko Ye.</i> INNOVATIVE DIRECTIONS OF DEVELOPMENT OF MASS SPORT AMONG YOUTH.....	60
<i>Yakovenko I.</i> METHODS OF FORMING THE HEALTH-PRESERVING COMPETENCE OF THE INDIVIDUAL IN THE SUBJECTS OF «PHYSICAL CULTURE» AND «PHYSICAL EDUCATION»	65

ЛЕВКО ЛУК'ЯНЕНКО – ПОЛІТВ'ЯЗЕНЬ
І «БАТЬКО НЕЗАЛЕЖНОСТІ»

Бідна С.І.,

викладач суспільних дисциплін

Полутренко М.П.,

викладач іноземних мов

Чортківський фаховий медичний коледж

м. Чортків, Україна

«Я дав обітницю небу - здобути Україні волю»

Левко Григорович Лук'яненко - легенда української історії. Герой України. Політв'язень радянського режиму та дисидент, посол України в Канаді. Автор історичного Акту проголошення України.

Народився на Чернігівщині в символічний для України день – 24 серпня 1928 року. На шлях боротьби за самостійність України Левко Лук'яненко став ще 15-річним юнаком. У неповнолітньому віці був мобілізований і служив в Австрії, Грузії, Закавказзі. Повернувшись додому, він побачив, від якого приниження та злиднів потерпав простий народ. І тоді вирішив діяти.

У 1956р. заснував Українську робітничо-селянську спілку і виступав за відокремлення України від СРСР. За це Лук'яненка виключили з партії і засудили до розстрілу. **72 дні провів в очікуванні страти.** Прокурор Львівської області у своєму виступі сказав: «Лук'яненко невіпадково став на шлях зради Батьківщини. Ця людина вже не зможе виправитися. Тому засудити його до найвищої міри покарання – розстрілу. *«...Коли я почув свій вирок – смертна кара – то мене ніби чимось тупим і дуже тяжким вдарили по голові. Мені здалося, що під тягарем цих слів я навіть пригнувся... Ні, це не страх, це якесь інше почуття... Страшенний жаль. Я так багато планував, і от моє життя зараз обірветься, а я так майже нічого і не встиг зробити...»* За кілька місяців служителі Феміди замінили смертну

кару на 15 років ув'язнення. Після звільнення Левко Лук'яненко не довго насолоджувався свободою: рік потому його знову арештували, оскільки замість того, щоб «розкаятись і стати на шлях виправлення», у 1978 році він разом з *Миколою Руденком і Петром Григоренком* заснував Українську Гельсінську Групу. *Це був дуже відчайдушний крок, адже вони розуміли, що їх будуть «пресувати».* Ось слова Левка Лук'яненка : *«...молоде покоління майже не розуміє української мови. За теперішніх темпів русифікації мине ще одне покоління, і Україна пропала! Що ж робити? Допустити загибель України? Хай краще я помру в тюрмі, аніж дивитися спокійно, як тут плюндрують Україну, – скільки маю сили, чинитиму опір русифікації!».* Дисидента звинуватили в антирадянській діяльності та пропаганді. Левко Лук'яненко був позбавлений волі на 10 років у виправно-трудовій колонії особливого режиму із засланням на 5 років. Звичайно, він не признавав своєї вини, адже не розумів, у чому вона. Ось його слова : *«Я вважаю, що не скоїв злочину... Я діяв у відповідності з Конституцією та іншими нормами радянської держави. Усе, що я робив, я робив відкрито. Якби я знав, що чиню злочин проти радянського закону, то ховав би листи, а я їх не ховав..».* Під час цього ув'язнення він впевнено протестував: оголосив голодівку, не давав показання, відмовився від «совітського» громадянства і вперше прийняв душею думку про смерть як не найгірший поворот долі, адже *«за десять років зумів би написати щось путяще».* Він вважав, що термін ув'язнення - це *«10 років суцільної інтелектуальної деградації».* Єдина думка, що втримала його на світі, була: *«Я сам господар свого життя і завжди, незалежно ні від якої влади, можу припинити його, якщо воно стане не вартим продовження».*

У 1988-му Левко Григорович вийшов на волю: у розпалі була перебудова, Достроково були звільнені десятки вчорашніх «антирадянщиків» та «націоналістів». Левко Григорович відразу пірнув у вир політичного життя, що почалося в Україні. В період гласності й перебудови він просував ідею створити багатопартійну систему і знищити монополію Комуністичної партії. У

березні 1990 року його обрали народним депутатом Української РСР. Тоді він створив і очолив Українську республіканську партію. У жовтні 1991 року Лук'яненко реабілітували на підставі закону "Про реабілітацію жертв політичних репресій в Україні".

Левко Лук'яненко брав участь у президентських виборах 1991 року: за нього віддали свої голоси 1,4 мільйона українців. У наступні роки його неодноразово обирали до українського парламенту. Ось як він згадував про той період: «Боровся, щоб Україна була незалежною. Тепер борюся, щоб влада стала українською».

25 років у таборах... Левко Григорович - вижив. Доля зберегла йому життя, щоб він написав важливий для нової держави документ: Акт проголошення незалежності України.

Пішов з життя Левко Григорович 7 липня 2018 року, залишивши 13 томів своїх спогадів під назвою «Шлях до відродження», де відтворив досвід цілого покоління в боротьбі за Україну і її самостійність. Його праці отримали Шевченківську премію.

Левко Лук'яненко – це приклад справжнього патріота своєї Батьківщини, якому не одне покоління буде завдячувати за виборену незалежність. Його праці мають бути настільною книгою для молодих людей, які щиро вболівають за долю своєї Вітчизни, яким не байдуже те, що відбувається у їхньому домі.

Література:

1. Лук'яненко Левко Григорович. Не дам загинуть Україні! / Л. Г. Лук'яненко. – К. : Софія, 1994. – 510 с.
2. Лук'яненко Левко Григорович. Вірую в Бога і в Україну / Л. Лук'яненко. – 2-ге вид. – К. : Софія-А, 2007. – 308 с.
3. Сповідь у камері смертників. – К.: Видання ж. "Вітчизна" і газ. „Ділова Україна”. – 1991. – 128 с. /Також: Вид. друге, доповнене. – К.: Нора-Друк, 2005. – 136 с.

КОНЦЕПТУАЛЬНИЙ ДИЗАЙН В ІГРОВІЙ ГРАФІЦІ, КІНО ТА ВЕБ ДИЗАЙНІ

Білан О.О.,

*студентка факультету веб-дизайну
Київський національний університет
технологій та дизайну
м. Київ, Україна*

Анотація: У даній статті розглянуто поняття концептуального дизайну та його застосування у таких сферах, як ігрова графіка, кіно та веб дизайн. Виявлено загальні принципи творення концептуального дизайну та його роль у плануванні проєктування.

У статті порушується проблема впливу технологій на мистецтво. Особливу увагу автори приділяють концепт-арту.

Ключові слова: дизайн, концепт, кіно, веб-дизайн, ігрова графіка

Концептуальний дизайн, або концепт-арт являється відносно новим поняттям у сфері сучасного мистецтва та технологій, який з'явився наприкінці 20-го століття, та призначений для візуальної передачі ідеї твору. Наразі є одним з обов'язкових етапів промислового дизайну. Сфера дизайну не стоїть на місці, а продовжує розвиватися у все нових видах діяльності проєктної культури. У сучасному світі найбільш затребувані концепт дизайнери є в проєктуванні комп'ютерних ігор, проте часто вони грають важливу роль в творенні кіно та у веб-дизайні. Концепт-арт став невід'ємним і фундаментальним етапом у розробці продуктів медіа-індустрії, які користуються величезною популярністю у споживача в наші дні.

Концептуальний дизайн (від слова «концепт» - формулювання, загальне поняття, думка) - допомагає розробникам у найкоротші терміни сформулювати та візуалізувати ідею. Часто для того, щоб створити бажаний образ, розробка того самого персонажа, об'єкта або локації доручається різним художникам.

Дизайн-концепція - це основна, ідеальна, цілісна модель майбутнього проєкту, що описує його характеристики або тема-

тична база проектного задуму [1]. Концепт арт – вид проектування, призначений для візуальної передачі ідеї твору; це - напрям у мистецтві, що візуально передає ідею фільму, ігри, анімації, є початковим та фундаментальним етапом розробки будь-якого проекту медіа-індустрії, у процесі якого створюється велика кількість варіантів проєктованого об'єкта, а згодом обирається найкращий, формується єдина стилістика продукту [2].

Вперше термін «концепт арт» відзначений у 1930-х роках студією Walt Disney. Цей напрямок певною мірою походить від ідеї замальовок, або іншими словами "Sketch". Концепт-арт в індустрії комп'ютерної графіки так само прийнято розрізняти за методами його створення, яких безліч, адже концепт-художник нічим не обмежується у своєму творчому процесі. Отже, можна розділити концепт-арт на умовні два напрями: 2D-арт та 3D-арт [4]. Часто концепт-художники поєднують дані методи. Концептуальний арт може бути навіть звичайним нарисом, ескізом [3]. В інших випадках концепт-арт – це більш досконала візуалізація головної ідеї та композиції проєкту. Ще одним окремим видом концепт-арту виділяють 3D-моделювання. Даний вид концепту з'явився завдяки розвитку новітніх технологій у галузі комп'ютерної графіки та моделювання, оскільки не всі дизайнери можуть добре зобразити ідею на аркуші паперу.

Для створення професійного концепт-арту необхідно знати кілька важливих елементів основ малюнка – форма, світло, тінь, колір. Концепт-арт застосовується на ранніх етапах розробки якогось продукту, тому він має точно передавати ідею дизайнера.

Концепт-арт застосовується як в ігровій індустрії, але й в інших галузях, наприклад, так і у кінематографі. Концепт-арт став невід'ємним та фундаментальним етапом у розробці продуктів медіа-індустрії, які користуються величезною популярністю у споживача в наші дні. Однією з основних функцій концепт-арту є розробка структури, ескізу або макету об'єкта в найкоротші терміни, внаслідок чого він може бути запущений у виробництво [2]. З найменшими втратами у часі можна підібрати найкращу концепцію заощадивши тим самим час та кошти. Внаслідок

затвердження концепту, ескізи та макети передаються іншим професійним спеціалістам, які сформулюють їх у інші локації та моделі [5].

У проєктну діяльність графічного дизайнера з розробки відеоігри входить створення кнопок, піктограм, меню, так як гравцеві необхідні інструменти взаємодії з грою в вигляді інформаційних підказок, налаштувань різних параметрів.

Концепт-арт являється актуальною та затребуваною темою у багатьох сучасних сферах. Тому концептуальний дизайн продовжує набувати популярність серед дизайнерів та художників сучасності.

Література:

1. Академічний тлумачний словник (1970—1980).
2. Волошин, Д. Д. Концепт-арт в современной индустрии компьютерной графики на примере работ концепт-художника Джамы Джурбаева / Д. Д. Волошин, Е. Д. Протченко // Тенденции развития науки и образования. – 2020. – № 62-14. – С. 93-96. – DOI 10.18411/lj-06-2020-324.
3. ВИНИЧЕНКО, С. В. РАЗРАБОТКА КОНЦЕПТ-АРТА ПЕРСОНАЖА ДЛЯ ИГР И КИНО. In: Культурные тренды современной России: от национальных истоков к культурным инновациям. 2019. р. 166-169.
4. ГАРБАР, Ю. И.; КОЛЕСНИКОВА, Т. А. Особенности создания концепт-арта компьютерной игры. 2016.
5. КАРДАПОЛЬЦЕВА, В. Н.; АЛЕКСЕЙЦЕВА, Е. В. Концепт арт. ГУМАНИТАРНЫХ ЕСТЕСТВЕННЫХ НАУК, 2016.
6. РОГАНОВА, Д. А.; АККУРАТОВА, О. Л. КОНЦЕПТ-АРТ В РАЗРАБОТКЕ КОМПЬЮТЕРНЫХ ИГР. *Культура и искусство в современном образовательном пространстве*, 2017, 39. УДК 7.067 ; 004.4 7. Яковлева Светлана Игоревна. ЭТАПЫ И ПРИНЦИПЫ КОНЦЕПТУАЛЬНОГО ДИЗАЙН-ПРОЕКТИРОВАНИЯ НАРУЖНОЙ РЕКЛАМЫ МАГАЗИНА ОДЕЖДЫ. Нижегородский педагогический университет им. К. Минина преподаватель кафедры средового и графического дизайна ISSN 2309-7426

ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОГО КОМПОНЕНТА
СУЧАСНОГО МЕДИЧНОГО ПРАЦІВНИКА СЕРЕДНЬОЇ
ЛАНКИ (З ДОСВІДУ РОБОТИ ВИКЛАДАЧІВ ЦИКЛОВОЇ
КОМІСІЇ ТЕРАПЕВТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН №1
КОМУНАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ «ХЕРСОНСЬКИЙ БАЗОВИЙ
МЕДИЧНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ» ХЕРСОНСЬКОЇ
ОБЛАСНОЇ РАДИ)

Ватуля Л.Л.,

голова циклової комісії
терапевтичних дисциплін №1,
викладач вищої категорії, викладач-методист
Комунального закладу «Херсонський базовий
медичний фаховий коледж»
Херсонської обласної ради
м. Херсон, Україна

Анотація: *Формування комунікативного компонента фахової культури студентів-медиків останнім часом стає особливо актуальним через зниження загального рівня мовної компетенції та посилення впливу цифрових технологій на процеси особистого спілкування.*

Ключові слова: *комунікативний компонент фахової культури, комунікативна компетентність, комунікативна спрямованість.*

У сучасних умовах розвитку суспільства дедалі більше зростає попит на фахівців, які мають не лише глибокі спеціальні знання, але й високу духовну культуру, тобто володіють сформованою фаховою культурою. Формування фахової культури майбутніх спеціалістів передбачає необхідний рівень професійних та морально-етичних якостей, належний ступінь володіння фаховими компетенціями, що формуються у процесі оволодіння цими якостями [1, с.10].

Дослідження системи професійної підготовки медпрацівників має глибокі історичні корені. Проте у сучасній науково-педагогічній літературі немає комплексного дослідження процесу формування фахової культури медпрацівників, її структурних компонентів, критеріїв і показників сформованості [2, с.33].

Особливої актуальності комунікативний компонент фахової культури студентів-медиків набуває останнім часом, коли спостерігається зниження загального рівня мовної компетенції студентів медичних спеціальностей (неправильний наголос, грубі слова, некоректна мовна поведінка, ненормативна лексика). Часто наші студенти-медики мають завищену самооцінку власної комунікативної культури, але аналіз результатів спілкування між викладачем та студентами свідчить, що показники їх комунікативної культури в дійсності часто є дуже низькими. А це не в останню чергу пов'язане із все більшим впливом на наше життя та процеси особистого спілкування цифрових технологій і деяких форм дистанційного навчання, які ведуть до формування у молоді так званого «цифрового аутизму». Варто зазначити, що у традиційній системі підготовки майбутніх медичних працівників мають місце елементи мовної підготовки, але вони не є цілеспрямованими. На сьогодні не розроблено методичний аспект професійно-мовної підготовки медиків, який би був основою формування їх комунікативної поведінки (правильна організація спілкування з пацієнтами, коректне повідомлення діагнозу, донесення всієї необхідної інформації до пацієнта про підготовку до дослідження, призначене лікування, процедури зрозумілою для звичної людини мовою без застосування медичної термінології).

Ось чому викладачі нашої циклової комісії терапевтичних дисциплін велике значення у процесі формування фахової культури наших студентів надають комунікативному компоненту, який забезпечує належний взаємозв'язок спілкування між майбутнім медиком і пацієнтом. Комунікативний компонент спрямовується нами на формування у студентів-медиків вміння чітко визначити стратегічну мету спілкування і вибрати найбільш ефективні тактичні прийоми її здійснення.

Професійна підготовка майбутніх медиків зосереджується нами на формуванні у студентів-медиків таких складових комунікативної культури, як комунікативна компетентність та комунікативна спрямованість. Комунікативна компетентність формується за рахунок особистісного і професійного досвіду

взаємодії майбутнього медичного працівника з оточуючими. Комунікативна спрямованість визначається відношенням студента-медика до комунікації і впливає на якість засвоєння ним комунікативних знань, умінь і навичок. Рівень комунікативної спрямованості наших студентів в різних групах і різних бригадах буває різним – і високим, і низьким. Про високий рівень свідчить наявність у студента підвищеного інтересу до теми заняття, його активна участь в дискусіях, конкурсах, санітарно-просвітницьких проєктах, відкритість до спілкування. Але достатньо часто зустрічаються і студенти з низьким рівнем комунікативної спрямованості, у яких відсутній інтерес до цієї діяльності або переважають відносно пасивні за своїм характером інтереси. Це відбувається через різні причини: брак або знань, або мовної культури, просте небажання вступати в бесіду, особисті проблеми, переживання, погане самопочуття тощо.

Викладачі терапевтичних дисциплін в процесі своєї діяльності під час проведення інтерактивних практичних занять чи то безпосередньо, чи то в мережі, під час організації та проведення незапланованих професійних поза аудиторних заходів поступово формують у майбутніх медиків комунікативний компонент фахової культури, який передбачає: володіння способами взаємодії з оточуючими; уміння коректно вести діалог, дискусію, ставити запитання, відстоювати свою точку зору; здатність до критики й самокритики; уміння працювати в команді, здатність шукати та знаходити адекватні рішення професійних проблем, пояснювати свої дії в певній ситуації.

Допомагає у вирішенні проблем спілкування між майбутнім медиком та пацієнтом і організація, проведення та контроль запланованої поза аудиторної самостійної роботи студента з написання сестринської або фельдшерської історії хвороби, підготовка якої потребує використання професійних навичок комунікації, а також волонтерська робота студентів-медиків в ХОСПСі, де особливо відчувається потреба пацієнтів з тяжкими захворюваннями у душевному підбадьорюючому спілкуванні, яке є могутнім засобом психологічного впливу на їх стан. А зустріч

студента з реаліями сучасного життя і, часто негуманним поводженням медперсоналу до залежних від них пацієнтів, дає яскравий приклад того, як не можна і не потрібно робити. Тому наші студенти намагаються вести себе так, як ми вчимо їх на наших заняттях – уважно слухати хворих, відповідати на їх питання чітко, ясно, переконливо і професійно.

Хворі звично з насторогою ловлять слова і невербальні знаки спілкування медиків. Кожне слово, жест, погляд майбутнього медика може по різному бути розглумачений пацієнтом. Тому викладачі терапевтичних дисциплін завжди звертають увагу студентів на можливість ятрогенії, тобто погіршення стану хворого, обумовленого необережною інформацією чи дією медпрацівника. В цьому плані необережне слово майбутнього медика може різко погіршити стан хворої людини.

Таким чином, очевидною є важливість зосередженості професійної підготовки майбутніх медиків на формуванні комунікативної компетентності та спрямованості, без яких є неможливим здійснення якісної професійної медичної діяльності.

Література:

1. Задорожна І. П. Компетентнісний підхід у сучасній системі мовної освіти / І. П. Задорожна // Вісн. КНЛ . – Вип. 14. – 2008. – С. 10–14.

2. Дзюбко Л.В. Мотивація навчальної діяльності як психолого-педагогічна проблема / Л.В. Дзюбко, Л.І. Гриценко // Психолінгвістика: наук.-теор. зб. ДВНЗ Переяслав-Хмельницький ДПУ імені Григорія Сковороди. – 2009. – № 4. – С. 33-43.

3. Безюлева Г. В. Профессиональная компетентность специалиста: взгляд психолога / Г. В. Безюлева // Профессиональное образование. – 2005. – № 12. – С. 25.

4. Герасименко С. Л. Совершенствование коммуникативной культуры в условиях современного вуза / С. Л. Герасименко. – Режим доступа: <<http://www.emissia.org/offline/2007/1124.htm>>

ВИХОВАННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ЯК ОСНОВНИЙ
НАПРЯМОК В ПРОЦЕСІ УСПІШНОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ
МАЙБУТНІХ СПЕЦІАЛІСТІВ

*Вітюк Є.І., Унгурян З.І.,
Стаценко В.Б., Шевчук Д.С., Реготун Є.С.*
*студенти I курсу, відділення «Лікувальна справа»
Бердичівського медичного фахового коледжу
Житомирської обласної ради
Загребельна Леся Миколаївна
викладач-методист
Бердичівського медичного фахового коледжу
Житомирської обласної ради
м. Бердичів, Україна*

Анотація: У всі часи та століття духовність людини, її творчий інтелект, відкритість до чогось нового були дуже важливим етапом розвитку не тільки особистості, а й цілого суспільства. Тому одним із завдань батьків, викладачів, суспільства є виховання молоді.

Ключові слова: студент, соціалізація, виховання,

А хто ж такі студенти? Молодь? Що ж таке соціалізація? Студенти – це особлива соціальна група молоді, оскільки їх соціалізація відбувається в соціокультурному середовищі, яке має певні особливості (соціально-психологічні зв'язки в групі, гуртожитку, спілкування один з одним у вільний від занять час, постійний контакт з викладачами – людьми, які відносяться до культурної еліти суспільства, що сприяє розвитку в них психолого-педагогічних знань, вмінь, навичок культурної комунікації). Молодь – соціально-демографічна група, що поділяються на основі сукупності вікових характеристик, особливості соціального положення та соціально-психологічних властивостей. Молодість як певна фаза, етап життєвого циклу біологічно універсальна, але її конкретні вікові рамки, пов'язані з нею соціальний статус і соціально-психологічні особливості мають соціально-

історичну природу і залежать від суспільного устрою, культури і властивих даному суспільству закономірностей соціалізації. Соціалізація – це базова мета й основа роботи з молоддю. Теоретичне осмислення соціалізації як складової педагогічного процесу, вивчення форм, методів, засобів її практичної реалізації як педагогічної мети поступово привертають дедалі більшу наукову увагу. Основними інститутами соціалізації визначають систему освіти й виховання. “Виховання є провідним і визначальним початком соціалізації. Ядро виховання складає процес передавання нагромаджених минулими поколіннями знань і культурних цінностей, тобто освіта.

Термін “виховання” походить від слів “вирощувати”, “ховати”. Можна вжити його й у значенні “оберігати”, ховати від зла, якогось шкідливого впливу. Часто можна почути: “А чи потрібно виховувати дорослу людину?”, адже студент – це уже майже сформована особистість. Можна з упевненістю сказати: “Так, виховання потрібне!”. Навчання і виховання – це дві сторони однієї “медалі”. Людина зростає повноцінною тільки у триєднанні: “істина”, “добро”, “краса”. А звідси – має бути культуротворче виховання.

Безцінним для студентів є маса позалекційних заходів: гуртки танців та вокалу, що можуть розвивати в нас здібності, розкривати нові можливості нашого тіла чи голосу, вчити командної діяльності, підтримки один одного. Цінними є заходи на патріотичне виховання. Святкування міжнародних днів, наприклад, Дня Української хустки чи участь в челенджах, ось нещодавно “Гімн – це серце України!”, чи виховні заходи до Дня Єдності, Дня Пам’яті бою під Крутами”, Дня Соборності України, Дня української писемності та мови, Дня Вишиванки, участь у дайджесті з нагоди 30-ї річниці Незалежності України, чи щедрівки та колядки з якими студенти від установи до установи співали та зичили господарям щедрого вечора, доброго здоров’я та добробуту в новому році, участь в цих заходах показує важливість національно-патріотичного виховання, підтримує традиції українського народу, розкриває жагу до кращого пізнання нашого

минулого. Відзначання Міжнародного дня волонтерів, що навчає студентів ставати наполегливими, самовідданими, щирими та відповідальними. Святкування Дня матері, яке допомагає ще краще усвідомити, що мама – найголовніша людина в житті кожного. Науково-теоретичні конференції, науково-дослідницькі роботи, чи предметні тижні це все соціалізує студентів.

Кожен народ творить свою систему виховання. Ми – українці! Величний, вільний народ, зі своєю історією, своїм минулим, яке повинна знати молодь. Ми пишаємося тим, що ми українці, нам потрібно знати своє минуле, тому всі заходи дуже позитивно впливають на світогляд студентів, їх відношення до народних традицій. Людина виростає вихованою, якщо знатиме та цінитиме свою історію, своїх героїв. Наша історія починається з часів Геродота, зі скіфів. Тобто, скажімо, наші степи контролювали зовсім інші етнічно-культурні групи. Але те, що нас єднає з тими людьми, те, що нас єднає зі скіфами, сарматами, те, що нас єднає з людьми, які були не обов'язково слов'янського походження, те, що нас єднає з варягами або з вікінгами, які були першими князями в Києві – це речі, пов'язані з тим, що ми існуємо у тому ж самому просторі, ми створюємо певні культурні моделі, які передаються з одного покоління до іншого. Для того, щоб скластися в успішну націю, має прийти розуміння цінності власної держави, має сформуватися ставлення до держави, як до чогось свого, чогось такого, на що ти можеш впливати. Має прийти усвідомлення, що держава – це ти, бо в кінцевому результаті вона обороняє і представляє твої інтереси. Саме всі ці шляхи до нашого усвідомлення і формують культурні заходи в навчальних закладах.

Звичайно, інтелектуальний розвиток важливий у соціалізації, але також не потрібно забувати про духовний, фізичний та культурний. Саме в студентські роки, відбувається найактивніше залучення людини до суспільного життя, прививання навичок суспільно-політичної діяльності, розширення кола знайомств та спілкування, активно формується особистий світогляд, характер, значущість у суспільстві та соціальна роль. Головною метою навчальних закладів є не дати певну базу знань, умінь та навичок,

підготувати не тільки висококваліфікованих фахівців, а розвинути особистість в контексті культури, допомогти визнати свою неповторність та навчити висловлювати своє світобачення, розвивати духовну особистість. Багато вчених, викладачів, вивчали проблему соціалізації студента, вони вважали, що в процесі життя індивіда відбувається взаємодія його з навколишнім середовищем, яке впливає на нього. Але зовнішні обставини впливають на дитину через внутрішні умови, через ті якості, що в неї сформувалися раніше. При цьому в організмі, що розвивається виникають суперечності між вимогами, які ставить життя і суспільство до особистості, і тим, чим воно вже володіє. Звідси прагнення людини до подальшого пізнання світу, до збагачення свого досвіду.

Коледж виховує студентів за допомогою величезної кількості факторів, одним з яких, можливо, основним є атмосфера не тільки в коледжі, а й у гуртожитку та на території студентського містечка, процес вільного і правильного спілкування з викладачами. Виховна година з куратором у вільний від занять час впливає на студентів більше, ніж завчена перед цим лекція. Немало викладачів приділяють весь свій вільний час для студентів, допомагаючи їм вирішити існуючі проблеми. Щороку та практично у всіх країнах світу відбувається пошук нових ідей та гуманістичних поглядів до організації навчального процесу. Щоразу розробляють нові методики, запроваджують ноу-хау. В сучасних умовах пандемії важливу роль в соціалізації відіграють соціальні мережі, що дозволяють співпрацювати в групах, колективах, підтримувати один одного через засоби зв'язку. Використання чогось нового дає змогу змінити на краще життя сучасної молоді. Навчальний заклад повинен сформувати культуру самовизначення у кожного студента. Має навчити жити, стати красивим. Усе це можливе, коли вихованню приділяють основну увагу. Тільки тоді зі студента буде гарний фахівець, якому буде притаманна професійна гідність, почуття обов'язку, діловитість, відповідальність, уміння вести дискусію.

Нещодавно у світі проголосили зміну домінант – від "виховуючого навчання" до "навчального процесу". Суть полягає в тому,

щоб спрямовувати всі сили на зміну конкретних поглядів, переконань, ідеалів, розвинути щось особисте та індивідуальне. З точки зору педагогіки полягає у присвоєнні власної думки і набутого на помилках досвіду. Виховання дуже важливий аспект в розвитку особистості та фахівця, це має бути першорядним пріоритетом в освіті та має бути інтегровано в розвиток кожного. Найважливіші завдання виховання – формування у студентів відповідальності та свідомості, ініціативності й самостійності, толерантності, адже в наш час без неї нікуди, успішної соціалізації в суспільстві та швидкої адаптації на ринку праці. Потрібно навчити студентів людяності та тяги до знань, адже знання мають цінність лише у тому разі, коли вони допомагають людині в її подальшому житті, а не просто залишаються на “поличках” мозку. Не потрібно й забувати про гуманність, милосердя та любов до людей, адже ці фактори не дарма називають царицею моральних принципів. У педагогічному процесі основна мета педагога – навчити студентів любити. Педагогічне виховання, а також й самовиховання студентської молоді очікує отримати в кінцевому результаті набутих ознак саморегуляції свідомої навчальної діяльності. Що означає самостійно сформоване існування внутрішньої психіки, за допомогою яких формується централізована, спрямована та активна позиція. Кожен із студентів індивідуальний і має свої індивідуальні психічні властивості. Від викладача ж потребується знати і враховувати не тільки під час навчання в коледжі, а й позааудиторної роботи з студентами. Якщо ж навчальна діяльність неупорядкована, то вона малоефективна і дуже швидко втомлює студентів від поданої абияк інформації. Не потрібно забувати, що саме в цей час студенти формуються, як особистість, з власним характером, поглядом на життя та сприйняттям навколишнього середовища.

Література:

1. Соціально-педагогічні засади формування громадянської відповідальності у студентів: збірник матеріалів / [голова редкол. О. А. Удалова, члени редкол. В. М. Бабич, Ю. В. Ївженко, Л. В. Корецька, О. Д. Літвінчук]. – Київ, 2019. – 210 с.
2. Сучасні аспекти виховання студентської молоді:

Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Харків: ХНАМГ, 19-20 березня 2009 р. – 175 с.

3. Омелян Вишневський. “Теоретичні основи сучасної Української педагогіки” Посібник для студентів вищих навчальних закладів.

4. Виноградова В. Проблеми соціалізації студентської молоді / Вікторія Виноградова. – К.: Український центр політичного менеджменту.

УДК: 004.67:7.012.

Інформаційні технології

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ІНКЛЮЗИВНОГО ЦИФРОВОГО ДИЗАЙНУ

Воловик А.А.,

*студент факультету дизайн
Київський Національний університет
технологій та дизайну
м.Київ, Україна*

Анотація: Основними принципами інклюзивного цифрового дизайну є стандарти WCAG 2.0. Вони передбачають розробку універсального цифрового дизайну що буде зручним для будь-якого користувача. Метою дослідження є узагальнення та систематизація знань про інклюзивний інтерфейс для їх подальшого більш зручного та простого впровадження у будь-які цифрові продукти. Вивчаючи питання мала змогу з'ясувати, що проблема лежить не в області розробки, а в області систематизації даних та більш доступному розповсюдженні. В розумінні необхідності бути універсальними, а не розрахованим під середньостатистичного клієнта.

Ключові слова: інклюзивний інтерфейс, WCAG 2.0, універсальний дизайн, веб доступність.

Дана тема досліджувалась багатьма науковцями, зокрема дуже великий внесок зробив Тім Бернерс-Лі, який створив найбільш відомі та авторитетні серед спільноти розробників стандарти — Web Content Accessibility Guidelines (WCAG)[1].

Бернес-Лі разом з цим заснував організацію World Wide Web Consortium, яка багато займалася тестуванням разом із людьми з різними, зокрема тимчасовими, обмеженими можливостями. І на основі набутих даних й були сформовані списки рекомендацій по розробці інклюзивного інтерфейсу.

В час стрімкого розвитку цифрових технологій навички, які необхідні людині для комфортного життя в суспільстві, все зростають. А от розуміння розробників, що необхідна розробка універсального дизайну цифрових продуктів, ще не досягла необхідного рівня. З введенням кожної нової технології або додатка, не придатного для користування будь-яким користувачем, ми все більше будемо перешкод у цифровому середовищі.

При вивченні цього питання було виявлено, що кількість людей з обмеженими можливостями чи певними фізичними порушеннями від 15% до 20% населення планети[2].

Чому інклюзивність — це зручно для всіх? Причин зробити свій інтерфейс універсальним можна назвати безліч. Наприклад, почати з морального боку — спробувати зробити свій продукт справді доступним для всіх це гуманне рішення. Але коли питання стосується фінансової частини, тут потрібні більш прагматичні причини аби донести до бізнесу ідею, чому він теж зацікавлений в універсальності свого продукту[3].

По-перше, якщо ваш продукт буде адаптивним, то вже вигідно виділятиметься на тлі конкурентів. По-друге, це зацікавить не тільки користувачів, для яких універсальний дизайн — необхідність, а й тих, хто просто поділяє такі ж цінності.

Створивши дизайн систему, ви можете її застосувати і для вебсайту, і для додатка, і для інших своїх цифрових продуктів. Попри розповсюджений міф, це ніяким чином не зробить UI-складову (user interface) нудною чи негарною.

Крім того, не варто думати, що мова йде тільки про постійний фізичний стан. Людині, яка зламала руку, буде значно легше користуватися продуктом, розробленим для керування однією рукою. Людині, що їде в потязі чи метро, може бути зручніше прослухати, а не прочитати текст.

Нам відомі сім принципів Універсального Дизайну : 1- рівність та доступність використання; 2- гнучкість використання; 3- простота й інтуїтивність використання; 4- доступно викладена інформація; 5- терпимість до помилок; 6- малі фізичні зусилля; 7- наявність необхідного розміру, місця, простору.

Завдяки запровадженню принципів Універсального Дизайну ми створюємо рівні можливості для всіх незалежно від фізичних можливостей та особливостей сприйняття світу.

Універсальний доступ дає можливість управляти розділами сайту, пошуком, споживанням контенту, переглядом відео, використовуючи будь-які способи: від пальців рук до голосу.

Дизайн має сенс лише тоді, коли він корисний, коли він створений для людей: якщо ми не маємо змоги користуватися середовищем, продуктом чи послугою, у такому дизайні не має потреби[4].

Універсальний Дизайн в ідеальній ситуації, повною мірою себе проявляє на етапі проєктування. Економічно вигідніше з самого початку визначити принципи інклюзивного цифрового дизайну, ніж переробляти та допрацьовувати вже існуючий проєкт.

Сьогодні політична повістка багатьох держав спирається на стратегію універсального дизайну, яка відповідає вимогам всіх верств населення, в тому числі людей з обмеженими можливостями.

2011 року визначення універсального дизайну, як дизайну предметів, оточення, програм і послуг, що покликаний зробити їх максимально придатними для використання усіма людьми без необхідності адаптації або спеціального дизайну, було закріплено Законом України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні»[5].

Ідеологія універсального дизайну передбачає, що людські відмінності природні, їх необхідно брати до уваги і вони не повинні викликати обмеження в усіх сферах життя людини.

WCAG— це основа всієї галузі вебдоступності, набір стандартів, які описують і визначають поведінку контенту. Це

стосується зображень, звуків, мультимедіа, тексту, структури, коду, візуального дизайну.

Чотири принципи WCAG:

Помітність— інтерфейси мають бути розроблені так, щоб люди мали змогу їх сприймати. Вони не мають бути невидимими, не читатись додатками екранних читачів, бути винятково звуковими тощо.

Дієвий — всі взаємодії з інтерфейсом мають бути доступними. Якщо на сайті певна дія прописана тільки для мишки, то люди, які користуються лише клавіатурою, не матимуть змогу користуватися таким ресурсом.

Зрозумілий— інформація й елементи інтерфейсу повинні бути зрозумілими та не перевищувати можливостей людини. Це стосується і поділу тексту на блоки й заголовки, і абстрактних формулювань, які не всі можуть зрозуміти.

Доступний— ресурс має підтримувати якомога більше адаптивних технологій (екранних дикторів, різних налаштувань браузера тощо) і при цьому бути зручним[6].

При розробці інтерфейсу, призначеного для широкого кола користувачів переконайтеся, що продукт підтримує налаштування високого контрасту, використовує стандартні системні шрифти і можливості згладжування, підтримує вірне масштабування відповідно до дозволу екрану, за замовчуванням підтримує текст з коефіцієнтом контрастності щодо фону не менше 5: 1 і використовує поєднання кольорів, зручне для сприйняття тими користувачами, які погано розрізняють кольори.

Близько 7% чоловіків (і менше 1% жінок) в тій чи іншій формі страждають від нестачі колірного зору[6]. Користувачі з порушеннями відчуття кольору не розрізняють певні кольори, тому важливо, щоб сам колір ніколи не ніс сенсового значення в додатку або якусь суттєву дію.

Не можна спиратися лише на колір, треба комбiнувати його з іншими розпізнавальними знаками. А ось можливість налаштувати стиль сторінки самостійно може стати в нагоді людям з порушеним кольоросприйняттям.

Що стосується декоративних зображень (таких як значки або фони), колірні поєднання необхідно вибирати таким чином, щоб максимально підвищувати сприйняття медіавмісту користувачами з порушеннями відчуття кольору. Якщо при розробці ви з самого початку керуєтесь цими рекомендаціями щодо кольорів, ваш додаток вже подолав декілька етапів на шляху до відкритості[8].

Найпростішим способом приблизити свій проєкт до інклюзивного користувача, при якому є можливість не торкатися дизайну, це вписати JS плагін, який підлаштує вашу сторінку для користувача з особливими потребами. Є багато корисних інструментів, що допоможуть перевірити ваш продукт на відповідність різним аспектам доступності.

Сьогодні багато корпорацій переймаються питанням інклюзії, й пропонують способи вирішення існуючих проблем. До того ж є безліч способів перевірити вже існуючі проєкти на відповідність основним принципам універсального дизайну.

Наразі можна сміливо сказати, що інклюзивний інтерфейс є вкрай важливий спосіб комунікації з потенційними клієнтами та споживачами. Є багато можливостей для впровадження технологій, що допоможуть ресурсу бути інклюзивним, як на стадії розробки, так і вже після завершення проєкту.

Універсальний дизайн — це новий тренд про вже відомі речі. Алгоритми доступного дизайну засновані на розумінні специфіки сприйняття, поведінки і можливостей людей. Інклюзивний інтерфейс має стати невід’ємною частиною цифрового середовища.

Література:

1. Tim Berners-Lee, The World Wide Web: Past, Present and Future, наукова стаття, URL: <https://www.w3.org/People/Berners-Lee/1996/ppf.html>

2. Інклюзивний дизайн: аргументи, практики, тестування та втілення, стаття на веб-сайті, URL: <https://telegraf.design/inklyuzivnyj-dizajn-argumenty-practyky-testuvannya-ta-vtillennya/>

3. 3 послання Генерального секретаря ООН Пан Гі Муна URL: <http://www.soiu.com.ua/news-212>

4. Ирина Виртосу, Тетяна Печончик, Універсальний дизайн: практичні поради для кожного, , 40 с.

5. Закон України від 22.12.2011 №4213-VI «Про внесення змін до деяких законів України щодо прав інвалідів»

6. Creative Practice. Головне про зручність в інтерфейсах, стаття на веб-сайті, URL: <https://cases.media/column/golovne-pro-zruchnist-v-interfeisakh>

7. ISTS Journal 33-1, winter 2006, Colorblindness, URL: <https://static1.squarespace.com/static/5352be83e4b086059ff8d7a7/t/5411d84de4b07231b087a90a/1410455629535/ISTS+Journal+33-1+Winter+2006-Colorblindness.pdf>

8. Inclusive Design, стаття на веб-сайті, URL: <https://www.microsoft.com/design/inclusive>

УДК 37.04.

Педагогічні науки

ЗАЛУЧЕНІСТЬ ДОРΟΣЛОГО НАСЕЛЕННЯ ДО НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ

Герасименко О. Ю.,

аспірантка 4 року навчання

кафедри педагогіки

*Криворізького державного
педагогічного університету*

м. Кривий Ріг, Україна

Анотація. Представлена стаття присвячена проблемі рівня залученості дорослого населення до неперервної освіти як важливого чинника економічного розвитку будь-якої країни. Визначено, що дорослі люди сьогодні, як ніколи, потребують оновлення раніше здобутих знань, опанування нових навичок. У цьому аспекті важливим є участь дорослих в питанні освіти впродовж життя. Встановлено, що контрольний показник залученості дорослих до неперервної освіти мають, на жаль, лише 6 країн. Оскільки неперервна освіта дорослого населення є фундаментом побудови конкурентоспроможної освітньої системи будь-якої країни, необхідним є створення належних умов для мотивації та

стимулювання участі дорослих у неперервній освіті з урахуванням низки чинників, які перешкоджають цьому процесу.

Ключові слова: *дорослий, неперервна освіта, освіта впродовж життя, залучення дорослих до неперервної освіти.*

Реальність сучасного суспільства докорінно змінює світоглядну парадигму, зокрема у сфері освіти. Вища освіта – це динамічна концепція, яка постійно адаптується до найсучасніших змін. У світі, який має тенденцію швидко розвиватися, неможливо уявити успішну та реалізовану людину, яка не дбає про особистісний саморозвиток. Так, наприклад, сьогодні люди віком 60+, які досі продовжують професійну діяльність, за часів здобуття первинної освіти не володіли гаджетами, не могли використовувати комп'ютерні технології та інші різновиди цифрового світу в процесі навчання через об'єктивні причини. Проте на зламі століть люди покоління 60-х рр. змушені були зіткнутися з проблемою тотальної комп'ютеризації та цифровізації, без якої професійна діяльність виявилася неможливою. Тож, оскільки світ стрімко рухається до науково-технічного прогресу, проблема адаптації дорослого населення до повноцінного функціонування стала гострою. Більше того, усвідомлення необхідності створення належних умов для якісного навчання та розвитку дорослого населення, у свою чергу, змусило докорінних змін у всій структурі освіти. Сьогодні навчання вже не сприймається як певний життєвий етап людини, а перетворюється на інструмент, за допомогою якого людина має можливість реалізовувати себе як особистість в усіх сферах особистісної та професійної діяльності.

Участь дорослих у навчанні була одним із орієнтирів стратегічної рамки європейського співробітництва в галузі освіти та навчання до 2020 року під назвою «Освіта та навчання 2020». Цей контрольний показник мав на меті охопити в середньому щонайменше 15% дорослих, які беруть участь у навчанні протягом усього життя в ЄС.

Аналізуючи статистику ЄС щодо залученості дорослих до навчання, підкреслюємо, що лише шість держав-членів перевищили контрольний показник у 15 % до 2020 року: Швеція (28,6 %), Фінляндія (27,3 %), Данія (20,0 %), Нідерланди (18,8 %), Естонія

(17,1 %) та Люксембург (16,3 %). Натомість, сім держав-членів мали рівень участі нижче 5 %: Румунія (1,0 %), Болгарія (1,6 %), Словаччина (2,8 %), Хорватія (3,2 %), Польща (3,7 %), Греція (4,1 %) та Кіпр (4,7 %) [1].

На наше переконання, значної уваги заслуговує саме вік дорослих людей від 45 до 54 років. Цей віковий діапазон, на нашу думку, є найбільш критичним, оскільки здобуття вищої освіти, яке завершується приблизно у віці 25 років, відходить у минуле, а до закінчення професійної діяльності та виходу на пенсію залишається щонайменше десятиліття роботи. З одного боку, населення цього віку найбільш гостро відчуває потребу адаптувати свою первинну освіту до нових часових вимог, а з іншого боку, є найскладнішою частиною парадигми навчання дорослих. Відтак, аналізуючи відсоток участі дорослого населення віком 45-54 років, акцентуємо увагу на тому, що середній показник по Європі становить лише 9.2 %. Він критично низький (лише 1%) у дорослого населення Румунії.

Навчання впродовж життя дорослого населення у сучасній світоглядній парадигмі є неминучою передумовою побудови якісної та конкурентоспроможної системи освіти. Запрограмовані на безперервне навчання «абітурієнти» визначаються шляхом формування в них концепції навчання впродовж життя, яка, на жаль, не завжди розвинена на достатньому рівні через низку чинників. Саме тому, задля підвищення рівня залученості дорослого населення до освіти впродовж життя варто стимулювати свідоме ставлення безперервного навчання; за допомогою певних мотиваційних механізмів та інструментів професійної орієнтації залучати до стійкого бажання розвиватись та вдосконалюватись у сучасному світі.

Література:

1. Статистична служба Європейського Союзу (Eurostat). URL: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Adult_learning_statistics&oldid=546266#Participation_in_informal_learning_activities (Дата звернення: 1 березня 2022 р.)

DEUTSCHE MÄRCHEN UND IHRE BESONDERHEITEN

Жмурко Д.С.,

*студентка факультету іноземної фолології
Кам'янець-Подільський національний
університет імені Івана Огієнка
м. Кам'янець-Подільський, Україна*

Анотація: *Das Märchen hat die Menschheit schon immer auf dem Weg ihrer Entwicklung begleitet. Von den Legenden der primären sozialen Entwicklungsstufe, deren Hauptzweck die Weitergabe von Wissen an die nächste Generation war, bis hin zu moderner Fiktion, die bereits in die Kinematographie aufgenommen wurde und zur Unterhaltung dient - ein Märchen ist nie aus unserem Leben verschwunden.*

Eine große Anzahl von Gelehrten hat Märchen studiert, zum Beispiel: V. Propp, A.V Volkov, Jack Zypes, Marina Warner, Jakob und Wilhelm Grimm und so weiter.

Merkmale deutscher Märchen: Lexik, Thema, Areal, diese Fragen warden erforscht.

Ein Märchen ist eines der Hauptgenres der mündlichen Volkskunst, es ist eine fiktive Geschichte fantastischer, abenteuerlicher oder alltäglicher Natur. Viele Schriftsteller und Dichter folgten den Prinzipien der Volksmärchen, in denen die Schönheit des irdischen Lebens und die Bitterkeit der Gefühle von Menschen in Not erzählt werden. Märchen gehören zu den Erfahrungen von Kindern und Jugendlichen. Durch ein Märchen werden Kindern aller Nationen der Welt die ersten weltanschaulichen Moralregeln bewusst. Deutsche Märchen haben ihre eigenen Merkmale, die von vielen Gelehrten untersucht werden.

Ключові слова: *Märchen, Areal, Merkmale, Thema, Lexik*

Märchen (Diminutiv zu mittelhochdeutsch mære = „Kunde, Bericht, Nachricht“) sind Prosatexte, die von wundersamen Begebenheiten erzählen. Märchen sind eine bedeutsame und sehr alte Textgattung in der mündlichen Überlieferung (Oralität) und treten in allen Kulturkreisen auf. Ein Märchen ist ein volkspoetisches oder

geschrieben-literarisches Werk über vermeintlich fiktive Ereignisse oder Persönlichkeiten, manchmal unter Beteiligung phantastischer Kräfte, das einen lehrreichen Zweck hat [3, S.263].

Im Gegensatz zum mündlich überlieferten und anonymen Volksmärchen steht die Form des Kunstmärchens, dessen Autor bekannt ist. Im deutschsprachigen Raum wurde der Begriff Märchen insbesondere durch die Sammlung der Brüder Grimm geprägt.

Die Geschichte des Genres Märchen im Sinne, wie es noch heute verstanden wird, ist sehr eng mit den Namen der Brüder Grimm verbunden. Von der romantischen Überzeugung über Reinheit und Ursprünglichkeit des Volkes geführt, hatten sie sich intensiv der Sammeltätigkeit der Texte gewidmet. In der Vorrede zu den KHM ist zu lesen: „Gesammelt haben wir an diesen Märchen seit etwa dreizehn Jahren; der erste Band, welcher im Jahre 1812 erschien, enthielt meist, was wir nach und nach in Hessen, in den Main- und Kinziggegenden der Grafschaft Hanau, wo wir her sind, von mündlichen Überlieferungen aufgefasst hatten. Der zweite Band wurde im Jahre 1814 beendet und kam schneller zustande, teils weil das Buch selbst sich Freunde verschafft hatte, die es nun, wo sie bestimmt sahen, was und wie es gemeint war, unterstützten, teils weil uns das Glück begünstigte.

Merkmale deutsche Märchen

- Die Lexik:

- Die überwiegende Mehrheit der Wörter im deutschen Volksmärchen stammt aus der indogermanischen Sprachgemeinschaft. Diese Wörter beinhalten Vokabeln, die familiäre und soziale Beziehungen bezeichnen:

Familie und Freunde: das Kind, die Tochter, das Mädchen, der Sohn, der Großvater, die Verwandten. Manchmal sind diese Wörter Teil von anderen, die einen bestimmten sozialen Status bezeichnen: die Königstochter, der Königsson, der Pflegevater. Zum Beispiel:

"Er ladete nicht blo seine Verwandten, Freunde und Bekannten, sondern auch die weisen Frauen dazu ein [2, S.281]. "

- Lexikalische Gruppen wie Archaismen sollten herausgegriffen werden (die Stube, die Kammer, die Spindel) und

Verkleinerungswörter (das Töpfchen, der Wauwau). Zum Beispiel: "Da ging es allerorten herum, besah Stuben und Kammern, wie es Lust hatte, und kam endlich auch an einen alten Turm [2, S.282]."

- Ethnografisches und alltagssprachliches Vokabular ist auch charakteristisch für die Volkserzählungen der Brüder Grimm: Namen von Kleidern, Lebensmitteln, Wohnungen, Einrichtungsgegenständen, Tieren (das Pott, die Kpüche, das Brot, der Zucker, der Esel, der Wolf, die Kuh). Zum Beispiel: "Es dauerte nicht lange, da sahen sie eine Katze am Wege sitzen, die machte ein Gesicht wie drei Tage Regenwetter [2, S.182]."

- Ganz typisch für Märchen sind die allermeisten Bewegungsverbren, die die Bewegung oder Zustandsänderung des Helden im Raum andeuten. Da das Märchen seit der Antike zu uns gekommen ist und die Form seiner Existenz darin besteht, der Gruppe, dem Publikum, in Form eines Monologs nachzuerzählen oder vorzulesen, ist es offensichtlich, dass das Märchen die Form des Präteritums annimmt. Das Studium des Tatsachenmaterials hat gezeigt, dass eine der Bedeutungen dieser zeitlichen Form mit dem Hauptplan der Geschichte in einem Märchen zusammenhängt. Präteritum gibt hier die chronologische Abfolge der Ereignisse wieder, stellt sie nicht als einzelne Momente im Leben des Helden dar, sondern als Teil einer Reihe von Ereignissen und bildet so ein einziges thematisches Fragment. Zum Beispiel: "Und dieser Schlaf verbreitete sich über das ganze Schloss, der König und die Königin, die eben heimgekommen waren und in den Saal getreten waren, fingen an einzuschlafen und der ganze Hofstaat mit ihnen. Da schliefen auch die Pferde im Stall, die Hunde im Hof, die Tauben auf dem Dache, die Fliegen an der Wand, ja, das Feuer, das auf dem Herde flackerte, ward still und schlief ein und der Braten auf zu brutzeln, und der Koch, der den Küchenjungen, weil er etwas versehen hatte, an den Haaren ziehen wollte lieber ihn los und schlief [2, S.282]."

- Wie die folgenden Beispiele zeigen, enthält die Erzählung eine monologische Redeform, deren Kern Präteritum ist, mit der ständigen Einbeziehung des Dialogs: "Danach ging es weiter und kam zu einem Baume, der hing voll Apfel und rief ihm zu: "Ach, schüttle mich,

schüttle mich, wir Apfel sind alle miteinander reif! "[2, S.169].

- Das Areal:

Das Areal in einem Märchen ist fließend. Er ist unterteilt in die Welt von „seinem“ und „anderen“, „lebenden“ und „toten“ (sein Königreich, das dreißigste Königreich usw.). Ein fremdes, jenseitiges Königreich ist unterirdisch, im Wasser, im Himmel oder „für neununddreißig Länder“. Sie arbeitet nach ihren eigenen besonderen Gesetzen. Die Grenze zwischen den Königreichen ist ein Wald, ein Meer, ein Fluss, ein Brunnen, eine Brücke, ein Berg, ein Feuer, ein Baum oder eine andere Pflanze, eine Grube, eine Höhle, eine Felsspalte usw., die der Held im Jenseits überquert oder überspringt. Manchmal ist dieser Übergang zu einer bestimmten verzauberten Zeit möglich. Dem Helden kann von anderen Charakteren geholfen werden - spirituell oder nicht-spirituell. Eine fremde Umgebung ist dem Protagonisten immer feindlich gesinnt. Von überall her erwarten ihn Gefahren und Prüfungen, die körperliche und magische Kraft erfordern. Nach dem Passen erhält der Held eine Belohnung.

- Das Thema:

- Viele Märchen verherrlichen den Mut und den Einfallsreichtum des einfachen Mannes.

- In Märchen über Tiere gibt es, wie in Märchen anderer Nationen, einen bösen Wolf, einen listigen Fuchs, einen dummen Esel, einen feigen Hasen.

- Der Fokus liegt auf der Freundlichkeit des Bauern

- Einfache Kindermärchen haben eine tiefe Bedeutung, deshalb lesen Erwachsene gerne deutsche Märchen und suchen die Wahrheit in einfachen Dingen [4, S.173-175].

Märchen werden von Kindern und Erwachsenen gebraucht. Deutsche Märchen haben ihre eigenen interessanten Merkmale und Geschichten.

Literaturverzeichnis:

1. Брати Грїмм: Дитячі та домашні казки, том 1 (1843). Геттінген 1843 р.

2. Брати Грїмм: Дитячі та домашні казки. Артеміда 1995. С. 846.

3. Казка // Українська мала енциклопедія : 16 кн. : у 8 т. / проф. Є. Онацький. — Накладом Адміністрації УАПЦ в Аргентині. — Буенос-Айрес, 1959. — Т. 3, кн. V : Літери К — Ком. — С. 572. — 1000 екз. 263

4. Карельский А. В. От героя к человеку: Два века западно-европейской литературы / Карельский А.В.. - М., 1990. - 538 с.

УДК 7.012: 004.774.6:004.738.1:37.091.33-028.22

Інформаційні технології

АДАПТИВНИЙ ВЕБ-ДИЗАЙН ЯК ПОКРАЩЕННЯ ВІЗУАЛЬНОГО СПРИЙНЯТТЯ

Кедик А.О.,

*студентка факультету дизайну
Київський національний університет
технологій та дизайну
м. Київ, Україна*

Анотація: У статті розглянуто актуальні проблеми та переваги адаптивних сайтів для покращення візуального сприйняття.

Ключові слова: веб-дизайн, адаптивний дизайн, макети, веб-сайт.

Актуальність теми. Адаптивний дизайн став необхідністю з того часу, як у людей з'явилися гаджети різних форматів з виходом в інтернет. Компанії, інтернет-магазини і навіть просто інформативні сайти прагнуть догодити своїй аудиторії, підлаштовуючись під неї всіма можливими способами. Адаптивний дизайн вирішує проблему зручності, тому є незамінним робочим елементом.

Важливість проблеми полягає у тому, щоб контент сайту адаптувався під параметри браузера, незалежно від розширення екрану, та забезпечував користувачеві комфортне сприйняття інформації.

Актуальність даного питання розкривається в недостатній кількості тематичної професійної літератури. У книзі «Адаптив-

ний дизайн. Робимо сайти для будь-яких пристроїв» Тіма Кедлек, відомого спеціаліста у сфері веб-дизайну, розказується як створити адаптивний сайт і врахувати особливості різних девайсів [1, с.287]. Не менш значущою книгою для дизайнерів є «Адаптивний веб-дизайн» Ітана Маркотт, яка ввела до обігу поняття адаптивного веб-дизайну [2, с.277].

При такому шаленому зростанні ринку необхідно подавати інформацію різними способами, аби затримати увагу споживача та задовольнити його потреби. Саме адаптивний дизайн вирішує цю проблему, тому що він слідує всім тенденціям та постійно розвивається.

Також варто зазначити, що адаптивним веб-сайтом зручно користуватися, він підлаштовується під будь-який інтерфейс зі збереженням дизайну і структури. Адаптивні сайти краще ранжуються пошуковими системами і займають більш високі позиції. При такому дизайні можливостей до показу стає більше, конверсія сама собою збільшується. Більше 50% замовлень користувачі здійснюють з мобільних пристроїв. Якщо сайт адаптований під смартфони та планшети – він отримує хорошу відвідуваність, конверсію і, відповідно, прибуток. Вибираючи між звичайним сайтом, який некоректно відображається на смартфоні, і адаптованим, де подібних проблем немає, користувач залишиться на останньому. Створення адаптивного сайту коштує недорого. Крім того, це реалізується під час розробки самого веб-ресурсу, а тому виконується досить швидко.

Насамперед, хочу дослідити саме поняття. Адаптивний веб-дизайн – це комплекс технологічних і дизайнерських рішень, які виконують основні завдання щодо поліпшення взаємодії і сприйняття контенту людиною на різних типах пристроїв. Адаптивний дизайн використовує кілька фіксованих макетів і вибирає найкращий макет для поточного розміру екрана. У адаптивному дизайні стандартною практикою для дизайнерів є розробка шести дизайнів для шести найбільш поширених ширин екрана — 320, 480, 760, 960, 1200 і 1600 пікселів.

Також, необхідно розуміти різницю між адаптивним дизайном і дизайном для мобільної версії. Мобільна версія - це аналог первинного сайту. Функціонал та стилістика сайту не змінюється, при цьому структура і зміст може відрізнятись від інших версій, оскільки версія урізається до необхідних елементів. Адаптивний дизайн оптимальний для всіх розширень пристроїв. Він має можливість масштабуватися і коректно відображається незалежно від умов перегляду.

Отже, з приходом високих технологій у повсякденне життя людини, а саме потоків інформації через всі можливі пристрої, адаптивний веб-дизайн є важливим критерієм проектування інтерфейсів. Слід наголосити, що адаптивний веб-дизайн перебуває на стадії розвитку і становлення, він щільно пов'язаний з інформаційними технологіями, що розвиваються. Принципи його проектування можуть змінюватися відносно розвитку інформаційних технологій. Це вимагає постійного дослідження області і слідкування за тенденціями у сфері веб-розробок, щоб майбутні веб-сайти були максимально конкурентоспроможними.

Література:

1. Тім Кедлек Адаптивний дизайн. Робимо сайти для будь-яких пристроїв, 2013. – 288 с.

2. Іган Маркотт Отзывчивый веб-дизайн; пер. с англ. П.Миронов. – М.: Манн, Иванов и Фербер, 2012. – 277 с.

3. Що таке адаптивний дизайн і як його використовувати: веб сайт. URL: <https://www.smashingmagazine.com/2011/01/guidelines-for-responsive-web-design/>

4. Отзывчивый дизайн: веб-сайт. URL: https://developer.mozilla.org/ru/docs/Learn/CSS/CSS_layout/Responsive_Design

ВИВЧЕННЯ ВПЛИВУ (Mg, Co) БІС (ЦИТРАТО) ГЕРМАНАТІВ НА МОРФОЛОГІЧНІ ЗМІНИ НИРОК

Матюшкіна М.В.

*асистент кафедри загальної фармації
з курсом клінічної фармакології*

Шемонаєва К.Ф.

*доцент кафедри фармакології та фармакогнозії
Одеський національний медичний університет
м. Одеса, Україна*

Анотація: Вивчено вплив біологічно активних речовин (БАР) (Mg, Co) біс (цитрато) германатів на морфологічні зміни нирок в умовах внутрішньоочеревинного введення протягом 28 днів та трьох місяців дозами 1/40, 1/110 та 1/135 LD₅₀. Курсове введення БАР дозами 1/40 LD₅₀ протягом 28 днів супроводжувалося дисциркуляторними змінами в нирках, помірно вираженими дистрофічними змінами в епітелії канальців нирок, більш виразними при введенні кобальтвмісної сполуки. Введення дозами 1/40 LD₅₀ протягом 3 міс відзначалось також дисциркуляторними змінами в нирках. Дозами 1/110 LD₅₀ сполуки спричиняли незначні морфологічні зміни. Введення БАР дозами 1/135 LD₅₀ не супроводжувалося токсичним впливом і тканини тварин не відрізнялися від контрольної групи.

Ключові слова: магній біс(цитрато)германат, кобальт біс(цитрато)германат, нирки, морфологічні зміни.

Одним із важливих завдань сучасної медицини є пошук нових біологічно активних речовин (БАР) – ефективних та безпечних майбутніх лікарських засобів [1, с. 26-27]. Особлива увага надається сполукам, створеним на основі природних речовин, які близькі до ендогенних сполук (мікроелементи, медіатори, вітаміни, органічні кислоти) та приймають участь в біохімічних процесах живого організму [2, с. 34]. Важливу роль в організмі відіграють біометали, вони входять до складу ферментів і коферментів, беруть участь в енергетичному та пластичному обміні [3, с. 14]. В організмі відбуваються процеси утворення біокомплексів

з катіонами біометалів та біолігандами (порфірини, амінокислоти, поліпептиди) [4, с. 18]. Одним із шляхів пошуку нових лікарських засобів є створення біологічно активних координаційних сполук на основі металів. Так відомо багато лікарських засобів, що містять комплекси металів [5, 322]. Часто комплексні сполуки складаються з мікроелементів, вітамінів, органічних кислот тощо [3, с.16]. Вибір металу при створенні нових металокомплексонів обумовлений їх біологічною активністю та відомими фармакологічними властивостями їх похідних. Так, магнійвмісні препарати давно використовуються в медичній практиці [6, с. 184]. Останніми роками багато уваги приділяється вивченню ефектів сполук Германію, з'явилися дослідження фармакологічної активності похідних Кобальту [7, с. 37, 8, с. 16].

Виходячи з перерахованого був проведений цілеспрямований синтез біологічно активних речовин (БАР) – координаційних сполук на основі германію - магній біс (цитрато) германат (гермацит) та кобальт біс (цитрато) германат (геркоцит). Вивчена їх підгостра та субхронічна токсичність.

Щурам вводили БАР внутрішньоочеревинно протягом 28 діб та трьох місяців дозами 1/40, 1/110 та 1/135 LD₅₀, контрольній групі вводили 0,9 % розчин хлориду натрію (ЗАТ «Дарниця», Україна). Після завершення експерименту проводили морфологічні дослідження нирок. Гістологічні зрізи фарбували гематомсиліном і еозином за Ван Гізоном [9, с. 38]. Мікроскопія матеріалу виконувалася при різних збільшеннях (x100-x200) на світловому мікроскопі Olimpus C41 (Японія).

Морфологічний аналіз тканини нирок при застосуванні гермациту 1/40 LD₅₀ протягом 28 днів показав, що у кірковій речовині визначалися клубочки, в деяких з них судини були стиснуті. У порожнині капсули таких клубочків видно рідину, що накопичилася. Цитоплазма каналців однорідна, просвіт широкий, у деяких спостерігалось набухання епітелію з вакуольною дистрофією (рис. 1).

Під впливом геркоциту дозою 1/40 LD₅₀ у кірковому шарі нирки спостерігалися клубочки звичайної будови. Епітелій

каналъців місцями набряклий, в окремих каналъцях визначалася осередкова вакуольна дистрофія епітеліальних клітин (рис. 2).

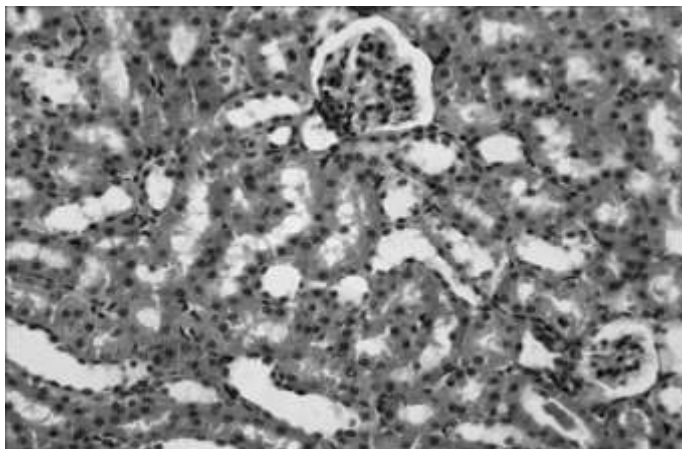

Рис. 1. Осередкова вакуольна дистрофія епітелію каналъців нирки щура після введення гермациту дозою $1/40 LD_{50}$ протягом 28 діб (забарвл. гематоксиліном і еозином, $\times 200$)

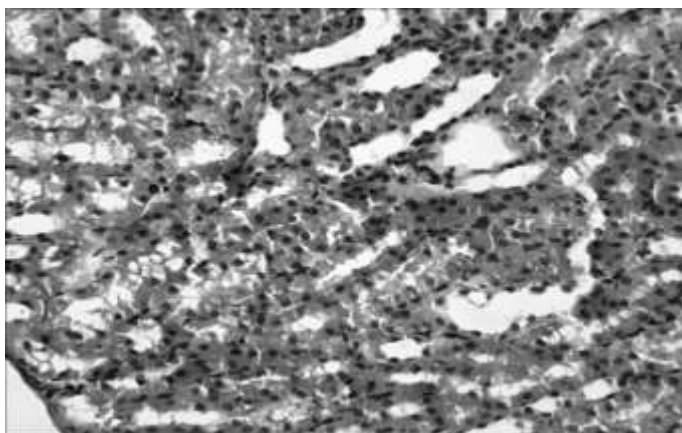

Рис. 2. Осередкова вакуольна дистрофія епітеліальних клітин ниркових каналъців щурів після введення геркоциту дозою $1/40 LD_{50}$ протягом 28 діб (забарвл. гематоксиліном і еозином, $\times 200$)

На другому етапі морфологічного дослідження БАР вводили дозами $1/40 LD_{50}$ протягом 3 міс. Введення гермациту

дозою $1/40 LD_{50}$ протягом 3 міс призвело до вираженого повнокров'я судин коркового шару у нирках. В епітеліальних клітинах каналців спостерігалась виражена вакуольна дистрофія з утворенням дрібних, а місцями великих вакуоль (рис. 3).

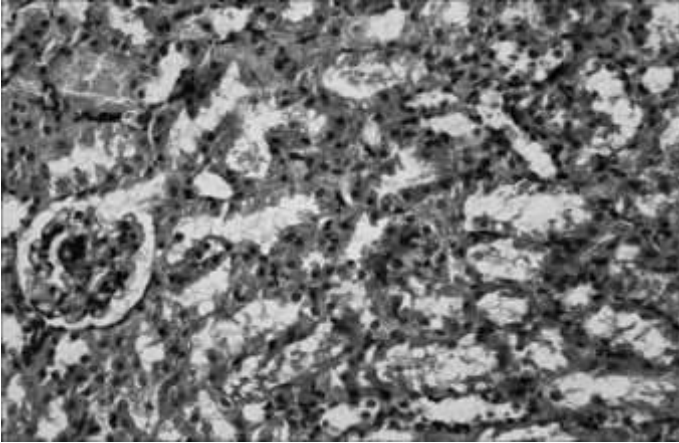

Рис. 3. Вакуольна дистрофія епітелію каналців нирки щура після введення гермациту дозою $1/40 LD_{50}$ протягом 3 міс (забарвл. гематоксиліном і еозином, $\times 200$)

У кірковому шарі нирки під 3-х місячним впливом геркоциту дозою $1/40 LD_{50}$ судини були помірно повнокровні. В окремих каналцях спостерігався набряклий епітелій, просвіт каналців був звужений. В деяких ділянках епітелію звивистих каналців визначалася вакуольна дистрофія. В корковому шарі нирки судини були помірно повнокровні. В окремих каналцях було видно набряклий епітелій, просвіт каналців був звужений. У деяких ділянках епітелію звивистих каналців визначалася вакуольна дистрофія. У кірковому шарі нирки на тлі застосування $1/110 LD_{50}$ гермациту протягом 3-х місяців було видно ниркові тільця і каналці звичайної будови. Цитоплазма епітелію каналців однорідна, просвіт широкий. В епітеліальних клітинах окремих каналців спостерігалися дрібні вакуолі.

На тлі 3 міс застосування $1/110 LD_{50}$ геркоциту судини

нирок помірно повнокровні в окремих ділянках мозкового шару. Цитоплазма епітелію каналців місцями зерниста. В окремих клітинах визначалися дрібні вакуолі, ядра в таких клітинах пофарбовані слабо. Коркова і мозкова речовина нирок щурів на тлі 3 міс застосування 1/135 LD₅₀ гермациту не відрізнялася за будовою від контрольної групи. Поодинокі судини мозкової речовини були повнокровні. Епітелій каналців нирки був однорідний, ядра добре пофарбовані, просвіти каналців широкі.

При 3 міс введенні 1/135 LD₅₀ геркоциту коркова і мозкова речовина нирок звичайної будови. Деякі судини мозкової речовини були незначно розширені. Цитоплазма епітелію каналців нирок однорідна, ядра добре пофарбовані. У поодиноких епітеліальних клітинах визначалися дрібні поодинокі вакуолі.

Таким чином, курсове введення БАР дозами 1/40 LD₅₀ протягом 28 діб супроводжувалося дисциркуляторними змінами в нирках, а також помірно вираженими дистрофічними змінами в епітелії каналців нирок. В цілому більш виразні зміни в тканинах щурів спостерігалися під впливом геркоциту. Курсове введення досліджуваних сполук дозами 1/40 LD₅₀ протягом 3 міс відзначалось також дисциркуляторними змінами в нирках. Субхронічне курсове введення сполук дозами 1/110 LD₅₀ супроводжувалося незначними морфологічними змінами. При порівнянні морфологічних змін в тканинах щурів дещо більш виразну дію мали кобальтвмісні сполуки. Курсове введення БАР дозами 1/135 LD₅₀ не супроводжувалося токсичним впливом і тканини тварин не відрізнялися від контрольної групи.

Отже, нові різнометальні координаційні сполуки (Mg, Co) біс(цитрато)германати (станати) є перспективними для подальшого вивчення та встановлення фармакологічних властивостей з метою впровадження в медичну практику.

Література:

1. Костылева М. Н. Оценка безопасности лекарственной терапии в клинической практике. *Фармакоэкономика*. 2014. Т. 7, № 1. С.26-31.

2. Скальный А. В., Скальная М. Г., Киричук А. А. Медицинская элементология: учебное пособие – Москва: Российский ун-т дружбы народов, 2018. – 222 с.

3. Калетин Г. И., Калетина Н. И. Технологии метабономики и метаболомики в аналитической токсикологии. *Микроэлементы в медицине*. 2010. Т. 11. Вып. 3/4. С. 13–22.

4. Калюкова Е. Н. Свойства металлов и их соединений: учеб. пособие. Ульяновск: УлГТУ, 2009. 156 с.

5. The Handbook of Metabonomics and Metabolomics / ed. J. C. Lindon, J. K. Nicholson, E. Holmes. 1st ed. UK: Elsevier Science, 2007. 557 p.

6. Torshin I. Yu., Gromova O. A. Magnesium and pyridoxine: fundamental studies and clinical practice. UK: Nova Science Publishers, Inc., 2009. 196 p.

7. Порівняльна оцінка фармакологічної активності координаційних сполук біс(цитрато)германатів та станатів на моделі закритої черепно-мозкової травми / В. Д. Лук'янчук, Є. М. Поліщук, І. Й. Сейфулліна та ін. Фармакологія та лікарська токсикологія. 2014. № 2. С. 36–43.

8. Костров С. В. Оценка эффективности комплексных соединений кобальта при гнойно-воспалительных процессах: автореф. дис... канд. мед. наук: 14.03.06. Курск, 2012. 27 с.

9. Биків Ст. Л. Загальна цитологія та гістологія (функціональна морфологія клітин і тканин). – СПб.: СОТІС, 2003. 520 с.

ІННОВАЦІЙНІ ФОРМИ ВИКЛАДАННЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ У СУЧАСНОМУ ЗАКЛАДІ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

Моцієнко Л.М.

викладач навчальних предметів:

*«Фізична культура» та «Фізичне виховання»,
Криворізький фаховий коледж торгівлі
та готельно-ресторанного бізнесу*

У роботі наведені сучасні інноваційні технології збереження здоров'я, які поєднанні із загальною системою освіти. Одним із головних напрямів цих технологій є створення здорового психологічного клімату. Вони дозволяють організувати освітній процес на новому, більш сучасному рівні, забезпечуючи більш повне засвоєння навчального матеріалу.

Ключові слова: *фізична культура, викладання, заклад ФПО, навчання, інновації, спорт, активність, студент*

Малорухливий спосіб життя призводить до підвищення рівня захворюваності та загальної слабкості фізичного і психічного здоров'я молоді. Тому значення занять фізичною культурою стає особливо актуальним, у першу чергу, як засіб організації та оптимізації режиму життя, активного відпочинку, збереження і підвищення працездатності студентів протягом усього періоду навчання [1].

Фізична культура у ЗФПО представлена як навчальна дисципліна і найважливіший компонент цілісного розвитку особистості. Свої освітні та розвиваючі функції фізична культура проявляє у цілеспрямованому педагогічному процесі фізичного виховання.

Обмеженість ресурсного забезпечення також впливає і на загальну підготовленість закладів ФПО, до можливості впровадження вдосконалених традиційних технологій організації занять спортом. Для використання сучасних технологій навчання педагог повинен розуміти і усвідомлювати їх важливість, що зажадає від нього додаткової підготовки у цих технологічних галузях.

Заняття фізкультурою у сучасному світі спрямоване на особистість студента, орієнтоване на його здібності, бажання і можливості. Особистісно-орієнтоване тренування це: 1) створення умов для поліпшення фізичної підготовленості студентів, їх здоров'я, підвищення інтересу до занять фізичною культурою; 2) використання різних форм і методів організації діяльності студентів під час занять, що дозволяють розкрити їх суб'єктивний досвід; 3) створення атмосфери зацікавленості кожного студента в роботі групи; 4) використання на занятті дидактичного матеріалу, який дозволяє студенту вибирати найбільш значущі для нього види діяльності; 5) оцінка діяльності студента не тільки за кінцевим результатом, а й у ході процесу його досягнення; 6) створення атмосфери для природного самовираження студента.

Незважаючи на радикальні відмінності в програмах навчання студентів різних спеціальностей, особистісно-орієнтованій фізичній підготовці підлягають всі студенти в усіх ЗФПО. Незважаючи на стан здоров'я, студенти засвоюють всі аспекти фізичної культури, будь-то спорт, стандартне фізичне виховання або оздоровчо-реабілітаційна діяльність. В рамках процесу особистісно-орієнтованої фізичної підготовки для кожного студента розробляється індивідуальна програма освоєння всіх аспектів фізичної культури з обов'язковою орієнтацією на самостійне включення в процес фізичної підготовки. Схильність до самостійних занять сприяє ефективному засвоєнню необхідного навчального матеріалу, прискорює процес фізичного вдосконалення, благотійно впливає на розвиток духовної складової і є найбільш оптимальним засобом введення фізичної культури і спорту в повсякденне життя студентів [1, с. 4].

Позитивна і стабільна мотивація до занять фізичною культурою може бути сформована під час занять, якщо весь педагогічний процес буде будуватися за принципом: що хоче студент – що може студент – що в підсумку повинен зробити студент. Такий підхід до побудови навчальних занять з фізичної культури сприяє підвищенню мотивації до занять [2, с. 3].

Сучасні умови праці та життя породжують високі вимоги до випускників закладів ФПО. Тому важливо здійснювати на належному рівні фізичну підготовку студентів незалежно від отриманої спеціальності, тому що фізична активність – найважливіший природно-біологічний стимулятор підтримки і вдосконалення фізіологічних функцій організму людини. Але сучасна практика фізичної культури студентів не здатна забезпечити гідний рівень фізичної підготовки, а низька ефективність діяльності кафедр фізичного виховання багатьох закладів освіти – незаперечний факт. Спостерігається невтішна тенденція до зниження інтересу студентської молоді до оздоровчих практик і прогресуюче погіршення стану здоров'я молодого покоління. До останніх актуальних напрямів у сфері сучасних технологій виховання варто віднести: здоров'язбереження; різнорівневі технології; диференційовані технології; інформаційно-комунікативні технології.

Істотною перевагою сучасних технологій фізичної освіти є те, що вони привабливі, перш за все, для студентів, що підвищує їх рівень мотивації до спорту і зацікавленість до занять фізкультурою.

Однак, всі інноваційні та сучасні підходи до організації занять із фізичної культури відрізняються дорожнечою, що не може бути однаково адаптоване для всіх бюджетних закладів освіти. Обмеженість ресурсного забезпечення також впливає на загальну підготовленість освітніх закладів, до можливості впровадження вдосконалених традиційних технологій організації занять спортом.

Для використання сучасних технологій, педагог повинен розуміти і усвідомлювати їх важливість, що зажадає від нього додаткової підготовки в цих технологічних галузях. В результаті використання вищеописаних технологій вдається: 1) розкрити всебічні здібності студентів; 2) підвищити зацікавленість студентів і захопленість предметом; 3) навчити студентів бути більш впевненими в собі; 4) навчити студентів використовувати отримані знання в повсякденному житті; 5) підвищити якість знань студентів.

Література:

1. Андрієва Є.В. Мотиваційні фактори навчальної діяльності студентів. Луцьк, 2017. С. 771–774.
2. Васенков Н.В. Інноваційні методи викладання фізичної культури в вузе. Київ, 2016. С. 72–75.
3. Валенский М. Физическая культура и здоровый образ жизни студента. Москва, 2017. 246 с.
4. Круцевич Т.Ю. Теорія і методика фізичного виховання. Київ, 2012. Т. 1. 392 с. Мостовая Т. Подвижные игры в системе физического воспитания в вузе. Минск, 2016. 324 с.
5. Мокеєва Л.А., Шиховцов Ю.В., Николаєва И.В. Физическая культура в вузе: интерактивные методы обучения. Луцк, 2015. 84 с.
6. Николаев П.П., Николаєва И.В. Мониторинг и современные технологии в процессе организации занятий силовым троеборьем в вузе. Теория и практика физической культуры. Москва, 2017. № 11. С. 89

УДК 657

Юридичні науки

РОБОЧЕ СЕРЕДОВИЩЕ ТА СТРЕС У ПОЛІЦІЇ

Рудюк Наталія Леонідівна
викладач циклу спеціальних дисциплін
Державної установи «Житомирський
навчальний центр підготовки поліцейських»

Сьогодні проблема стресу стала ще більш актуальною, а вміння впоратися зі стресом стає загальнолюдською потребою. У нашому суспільстві існує багато різноманітних професій, у тому числі тих, які виконують професійні обов'язки в екстремальних умовах, які призводять до стресу. Особливо це стосується правоохоронців. Їхня професійна діяльність здійснюється в дуже складних умовах: радикальне середовище спілкування, відсутність нормованого робочого часу, високе почуття відповіді-

дальності за результати діяльності, виникнення різноманітних екстремальних ситуацій.

Стрес грає роль у житті кожного. Деякий стрес є не тільки неминучий, але він може бути й корисним. Наприклад, фізичне навантаження під час «тренування» покращує роботу серцево-судинної системи, а відчуття тиску, яке змушує вас сильніше вчитися перед іспитом, може покращити ваш результат. Проте поліцейський стрес має на увазі негативний тиск, пов'язаний з роботою поліції. Поліцейські не надлюди, а постійна загроза небезпеки додає стресу.

Поліцейські щодня стикаються з багатьма специфічними стресовими факторами, більшість з яких є постійними та хронічними. Внаслідок цього виникає втома, виникають загальні та професійні захворювання, настає передчасне старіння.

Поліцейський стрес можна розділити на чотири категорії [2]:

- 1) зовнішні;
- 2) організаційні;
- 3) фактори, що стосуються службових обов'язків;
- 4) особистісні.

Зовнішній фактор може призвести до розчарувань, пов'язаних із судовою практикою, діяльністю ЗМІ, негативного ставлення громадськості до поліції.

Організаційні стресові фактори пов'язані з низькою оплатою праці, надмірною документацією та відсутністю адміністративної підтримки.

Стресори, пов'язані з службовими обов'язками, походять від постійного зіткнення з трагедіями та людьми, які борються, а також страху, небезпеки та нудьги на роботі.

Особисті стресори включають занепокоєння щодо особистого успіху та безпеки співробітників, тиск керівництва на їх робочу поведінку та стресові фактори, пов'язані з поліцією: здоров'я, сімейні проблеми, алкогольна залежність. Часто працівники міліції розвивають здатність справлятися з психологічним стресом на роботі, відключаючись від своїх емоцій. З роками ця емоційна відчуженість поширилася і на сімейне життя [1].

Офіцери носять кілька «капельюхів» – постійно жонглюючи між служінням громадськості, дотриманням закону, хорошим напарником, батьком і другом. Вони несуть велику відповідальність за здоров'я та безпеку як рідних, так і незнайомих людей.

Навіть морально підготовлені та досвідчені офіцери все ще страждають від стресу. Існує безліч шарів стресу – наприклад, ступінь загрози та використання розсудливості для зйомки, а також те, як ЗМІ ставляться до ситуації. Є і явки до суду, і негативне ставлення до поліції з боку ширшого суспільства, і відсутність реабілітаційних агентств.

За статистикою, жінки-офіцери можуть піддаватися додатковим стресовим факторам. Вони частіше відчувають несхвалення з боку колег, родини, друзів та громадськості. Хоча це може виходити з негативного боку, занепокоєння, що жінки не в змозі впоратися з роботою, достатньо. Необхідність проявити себе перед офіцерами-чоловіками та показати, що вони можуть впоратися з емоційною та фізичною частиною роботи – справжня проблема [3].

Згідно з одним із досліджень, чоловіки і жінки можуть мати різні підходи до ситуацій. Жіноча етика може бути більше зосереджена на турботі, це пов'язує їх з розумінням відповідальності та відносин. Для чоловіків їх етика може бути більш зосереджена на справедливості і пов'язана з розумінням прав і правил.

Жінки піклуються про інших, беручи до уваги різноманітні голоси, що є перевагою у відділах поліції. Вони неохоче «судять» відповідно до суворої ієрархії правил (що є простодушним моральним релятивізмом). Скоріше, жінки намагаються врахувати тонкощі життя та досвід окремих людей під час прийняття моральних рішень [1].

Допоможе зміна стереотипів про типового поліцейського. У зв'язку з тим, що все більше жінок вступає в діючі сили, це можливість змінити уявлення людей і створити більш здорове середовище.

Заохочення фізичної форми, дієта, розслаблення та зворот-

ний зв'язок для подолання стресу також можуть зменшити вплив постійного негативного середовища.

Особистісні стресори охоплюють занепокоєння з приводу індивідуального успіху і безпеки співробітника, тиску керівництва на його службову поведінку і стресорів, що виникають у зв'язку із поліцейською діяльністю: здоров'я, сімейні проблеми, алкогольна залежність.

Часто співробітники поліції розвивають здатність справлятися з психологічним стресом своєї роботи, стаючи емоційно відключеними. З роками служби ця емоційна відчуженість поширюється на сімейне життя [2].

На сам кінець, варто зазначити, що виконання службових обов'язків у складних умовах, де існує загроза для здоров'я і життя не тільки особистого, але й інших осіб, призводить до негативних наслідків, перш за все, у психічній сфері. Суворі вимоги до дій працівників поліції та жорстка правова регламентація їх професійної діяльності є одним із важелів негативного впливу на психічне здоров'я працівників правоохоронної системи. Це вимагає від них високої психологічної готовності до службової діяльності. У зв'язку з цим пошук шляхів та розробка заходів запобігання професійному стресу є однією з найбільш актуальних проблем сучасної психології.

Література:

- 1) Євсюков О. П., Куфлієвський А. С., Лебедев Д. В. та ін. Екстремальна психологія. Підручник / За заг. ред О. В. Тімченка. К.: ТОВ «Август Трейд», 2007. 502 с.
- 2) Когут Я.М. Професійна психологічна підготовка працівників органів внутрішніх справ. Конспект лекцій. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2006. 184 с.
- 3) Наугольник Л. Б. Психологія стресу: підручник Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2015. 324 с.

ІНСТРУМЕНТАРІЙ СУЧАСНОГО ВИКЛАДАЧА В УМОВАХ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ

Старовойт Марина,

*викладач іноземної мови,
Криворізький фаховий коледж торгівлі
та готельно-ресторанного бізнесу*

У статті розглядається значення інформаційно-комунікаційних технологій для організації навчального процесу та інструментів сучасного вчителя в умовах впровадження змішаного навчання. Охарактеризовано можливості використання сучасних освітніх засобів для підвищення рівня цифрової компетентності вчителя.

Ключові слова: *інформаційно-комунікаційні технології, цифрова компетентність, освітні та цифрові технології, інструменти, онлайн-інструменти.*

Реалії сьогодення потребують від викладачів пристосуватись до змін, які відбуваються у системи освіти останнім часом. Освіта давно вже перейшла у онлайн-площину і потребує пошуку та використання новітніх методів викладання навчальних дисциплін. Поява освітніх трендів, таких як цифрова освіта (E-learning), змішане навчання (“blended learning”), ігрові технології, STEAM-освіта вимагає від викладачів постійного удосконалення та навчання, адже вже недостатньо мати певні навички орієнтації у цифровому світі, а їй виникає потреба у формуванні нових компетентностей, які мають на меті розвиток та самовдосконалення викладача і забезпечують високий рівень професійної діяльності.

Цифрова трансформація освіти відкриває широкі перспективи для підвищення ефективності освітнього процесу і дає змогу розв’язати велику кількість методично-дидактичних проблем, є інструментом розвитку інтелектуального потенціалу здобувачів освіти, підвищення рівня їх цифрової грамотності та гігієни. Процес оновлення методів та форм проведення навчальних занять та застосування сучасних інформаційно-комунікаційних

технологій значно підвищує ефективність навчання та дає поштовх для творчого розвитку викладача.

Сучасний викладач повинен вміти ефективно комунікувати із здобувачем освіти, отримувати заплановані результати навчання та вміло організувати процес навчання у онлайн-форматі. За допомогою інформаційно-комунікаційних технологій підвищується здатність здобувачів до розв'язання нестандартних комунікативних та комунікаційних завдань.

Розвиток педагогічного потенціалу інформаційних технологій у своїх працях розглядали Н.В. Апатова, В.Ю. Биков, Л.П. Бабенко, Л.І. Білоусова, І.Є. Булах, А.Ф. Верляня, Б.С. Гершунський, Ю.О. Дорошенко, А.П.Єршов, М.І. Жалдак, Б.Г. Житомирський, В.М. Мадзігон, В.М. Монахов, О.М. Пехотп, С.А. Раков та інші науковці.

Питання підготовки викладача в умовах інформатизації освіти висвітлюються в працях С.О. Гунька, Ю.О. Жука, О.В. Майбороди, Е.М. Разинкіної, І.М. Смирнової, С.І. Тадіяна, О.Є. Трофімова, О.І. Шиман тощо.

Новітні методи навчання активно залучають здобувачів освіти до освітнього процесу, відбувається взаємодія не лише між викладачем і студентом, а також спілкування та взаємодія між учасниками студентського колективу. Застосування інформаційно-комунікативних технологій мають на меті навчити студентів активно долучатись до процесу навчання під час навчальних занять, отримувати навички самостійної роботи, роботи в парах та групах. Крім того, значно зростає зацікавленість у навчанні, спрямованість на отримання результатів, краще засвоюється навчальний матеріал, розвивається креативне та критичне мислення.

Комунікативні технології надають доступ до багатьох джерел інформації, підвищують ефективність самостійної роботи, дають можливість для закріплення професійних навиків, творчості, реалізації принципово нових форм і методів навчання. Безумовно, кожна технологія, яка впроваджується в діяльність, потребує чималих зусиль, багато часу і засобів для реалізації.

Застосування інформаційно-комунікаційних технологій у педагогічній практиці закладу освіти інтенсифікує ефективність процесу навчання, за рахунок впровадження новітніх технологій і урізноманітненню форм та методів проведення навчальних занять.

За рахунок використання комунікативних технологій, всі учасники освітнього процесу мають можливість використання різноманітних джерел інформації, підвищується ефективність навчальних занять та самостійної роботи студентів, розвиваються і закріплюються професійні навички майбутніх фахівців.

Навчальне заняття з використанням інформаційно-комунікаційних технологій має наступні особливості:

- під час навчального заняття з використанням ІКТ враховуються індивідуальні особливості здобувача освіти (рівень попередньої підготовки, рівень засвоєння навчального матеріалу, психологічні особливості);

- викладач має можливість на всіх етапах навчального заняття корегувати завдання, об'єм навчального матеріалу, форми та методи контролю (індивідуальний, фронтальний, груповий контроль);

- навчальне заняття з використанням ІКТ має високий рівень комунікативності, адже мультимедійні та комп'ютерні засоби мають можливість взаємодіяти зі студентами та викладачами;

- урізноманітнення форм та методів навчання, можливість поєднувати індивідуальну, групову роботу;

- можливість подати новий навчальний матеріал у яскравій формі, яка запам'ятається студентами краще, ніж «сухі» дані з підручника;

- можливість подачі навчального матеріалу для самостійного опрацювання студентами;

- різноманітність форм контролю перевірки отриманих знань;

- підвищення комп'ютерної грамотності та вміння орієнтуватись у інформаційному світі;

- засоби ІКТ можуть бути використанні на будь-якому етапі навчального заняття: пояснення нового матеріалу, закріплення

наєвних вмій та навичок, активізація отриманих знань, перевірка результатів навчання.

Крім того, застосування на занятті комп'ютерних тестів і діагностичних комплексів дозволяє викладачу за короткий час отримати об'єктивну картину рівня засвоєння матеріалу студентами і своєчасно його скорегувати. При цьому є можливість вибору рівня складності завдання для конкретного студента. Для студента важливо те, що відразу після виконання тесту, він отримує об'єктивний результат із зазначенням помилок, що неможливо, наприклад, при усному опитуванні.

Цифрові технології надають викладачу безліч нових можливостей, дозволяючи разом зі студентом отримувати задоволення від захоплюючого процесу спілкування та пізнання. Вони сприяють автоматизації більшої частини роботи педагога, вивільняючи людський ресурс на пошук, спілкування, індивідуальну роботу зі студентами, уможливають отримання моментального зворотного зв'язку, покращують ефективність управління освітнім процесом та освітою в цілому [2, 23-24].

Використання інформаційно-комунікативних технологій у роботі педагогів значно підвищують їх самоосвіту та професійний рівень, дають можливість постійно оновлювати навчальний та дидактичний матеріал, спілкуватися з колегами на різних форумах, отримувати кваліфіковані консультації та поради експертів, публікувати свої методичні напрацювання, брати участь в обговоренні наукових досліджень, обмінюватися досвідом тощо.

Інноваційне спрямування педагогічної діяльності стимулюватиме студента до активної участі у розв'язанні проблемних ситуацій, творчу імпровізацію педагогів, їх можливість розкривати, розробляти, удосконалювати і застосовувати творчі завдання для студентів. У порівнянні з традиційними методиками, інноваційні педагогічні технології забезпечують необхідний фундамент для підготовки кваліфікованого фахівця: ефективність освітньо-виховного процесу, якість знань здобувачів освіти, активізацію їх пізнавальної діяльності, ініціативу і зацікавленість в засвоєнні необхідних професійних компетенцій.

Література:

1. Гладун М. А. Сучасні онлайн інструменти інтерактивного навчання як технологія співробітництва / М. А. Гладун, М. А. Сабліна. – URL: <file:///C:/Users/admin/Desktop/%D0%A1%D0%A2%D0%90%D0%A2%D0%A2%D0%AF%20IREX%2025.0-2.20/%D0%93%D0%BB%D0%B0%D0%B4%D1%83%D0%BD%20%D0%9E%D0%BD-%D0%BB%D0%B0%D0%B9%D0%BD%20%D1%96%D0%BD%D1%81%D1%82%D1%80%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%B8.pdf>
2. Проект Цифрова адженда України – 2020 («Цифровий порядок денний» – 2020) Концептуальні засади (версія 1.0). Грудень, 2016. – URL: <https://uccr.org.ua/uploads/files/58e78ee3c39-22.pdf>.
3. Шпильова В.В. Створення інтерактивних робочих зошитів на платформі Wizer.me і Classkick. - URL:<https://vseosvita.ua/news/rozpovidaiemo-iaak-stvoryty-interaktyvni-robochi-arkushi-dlia-myttievoho-zv'язku-z-uchniamy-15023.html>
4. Шрейдер О.М. Впровадження інформаційно – комунікаційних технологій у освітній процес. - URL: <https://vseosvita.ua/library/vprovadzenna-informacijno-komunikacijnih-tehnologij-u-osvitnij-proces-181009.html>
5. Воронкін О. Класифікація інформаційно-комунікаційних технологій навчання / О. Воронкін // Вища освіта України. – 2015. – № 2. – С. 95–102.

РОЗВИТОК ЦИРКУЛЯРНОЇ ЕКОНОМІКИ У НІМЕЧЧИНІ У КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО КУРСУ

Трушкіна Н. В.

*к.е.н., старший дослідник,
старший науковий співробітник відділу проблем
регуляторної політики і розвитку підприємництва
Інститут економіки промисловості НАН України
м. Київ, Україна*

Анотація: Досліджено досвід Німеччини з розвитку циркулярної економіки у контексті Європейського зеленого курсу. Впровадження даної концепції сприятиме ефективному вирішенню існуючих кліматичних проблем, суттєвому скороченню обсягу викидів парникових газів, збільшенню частки відновлюваних джерел енергії, створенню конкурентних циркулярних бізнес-моделей, підвищенню рівня екологічної безпеки, досягненню збалансованого сталого функціонування логістичних систем різного рівня.

Ключові слова: логістична система, циркулярна економіка, економіка замкнутого циклу, циркулярні бізнес-моделі, зелена економіка, система управління промисловими відходами, реверсивна логістика, Європейський зелений курс, механізм, концепція, збалансований сталий розвиток, стратегія «зеленого» зростання, ресурсоефективність, екологічна безпека.

На даний час підвищення рівня екологічної безпеки національних економік більшості європейських країн можна досягти шляхом впровадження концептуально нових інструментів управління, заснованих на інтеграції системного, процесного, ситуаційного, функціонального підходів, концепцій «бережливо-го» виробництва, збалансованого сталого розвитку, «зеленого» зростання. Це, у свою чергу, вимагає пошуку інноваційних інструментів і впровадження принципово нових механізмів і підходи до формування й функціонування логістичних систем різного рівня. До першочергових відноситься циркулярна економіка як сучасна парадигма розвитку логістичних систем; новий спосіб господарювання в умовах цифрових трансформацій;

стратегічний напрям збалансованого сталого розвитку; економічна модель, що базується на технології рециклінгу промислових відходів з метою досягнення стійкого функціонування бізнес-моделей у національній економіці тощо [1-13].

Як показує аналіз, багато компаній у країнах Європейського Союзу вже усвідомлюють необхідність трансформації бізнес-моделей і застосування механізмів циркулярної економіки. Так, 44% компаній з першої сотні списку Fortune Global обрали стратегію розвитку циркулярної економіки. У ході проведеного компанією Boston Consulting Group (BCG) опитування 96% респондентів відзначили, що циркулярна економіка має важливе значення для майбутнього успіху їхніх компаній. А 84% заявили, що розраховують збільшити інвестиції у проекти циркуляційної економіки у майбутньому.

Реалізація механізму циркулярної економіки сприяє одержанню синергетичного (екологічного, економічного та соціального) ефекту. Наприклад, фахівці Європейської комісії прогнозують, що циркулярна економіка здатна збільшити до 2030 р. сумарний ВВП Євросоюзу на 0,5% і створити приблизно 700 тис. нових робочих місць.

Модель економіки замкнутого циклу є привабливою концепцією для бізнесу, впровадження якої дозволяє пропонувати безліч конкретних стратегій для реалізації на корпоративному рівні та не лише приділяти увагу ресурсоефективному виробництву, а й забезпечувати повторне використання ресурсів по всьому ланцюгу створення вартості.

Але по-справжньому трансформаційних змін поки що недостатньо. Так, лише 19% респондентів успішно відновили свої бізнес-моделі. І тільки 14% зауважили, що види діяльності, які належать до циркулярної економіки, перетворюють усю роботу компаній. За даними звіту The Circularity Gap, який щорічно презентують на Всесвітньому економічному форумі в Давосі, усього 9% матеріалів у світовій економіці використовується повторно.

Отже, більшість європейських країн усвідомлюють цінність і важливість циркулярних бізнес-моделей і виступають ініціаторра-

ми їх реалізації. Німеччина не є винятком. З 2012 року у країні діє законопроект про циркулярну економіку (Kreislaufwirtschaftsgesetz, KrWG), який дотримується принципу поводження з відходами, безпечним для навколишнього середовища, з урахуванням технічних, економічних і соціальних аспектів.

За даними європейської асоціації CEWEP, найкращі показники з переробки спостерігаються саме у Німеччині. Там переробляється 67% побутових відходів. Усі країни-члени ЄС зараз прагнуть збільшити частку перероблених відходів. У більшості країн ЄС дуже висока плата за захоронення відходів. Наприклад, у Німеччині збір за утилізацію сміття становить 140 євро за тону.

Варто зазначити, що у Європейському Союзі стратегія «розширена відповідальність виробника» (РВВ) поширюється на переробку батарей, акумуляторів, транспортних засобів. За принципом РВВ діє і система виробництва упаковок для продукції. Так, у державах-членах ЄС виробники мають забезпечувати екологічний збір і переробку використаних упаковок. Виробники Євросоюзу відповідальні за утилізацію шин, відпрацьованого мастила, паперу, а також будівельних відходів. У деяких країнах ЄС під дію РВВ підпадають сільськогосподарський пластик, ліки та медичні відходи, поліетиленові пакети, фотохімікати, пестициди, світильники, лампочки та арматура. Одними з перших країн, які прийняли політику розширеної відповідальності виробників, були ще у 1990-х роках Німеччина та Швеція.

За даними Ecobusiness Group, Німеччина, володіючи потужною індустріальною економікою, сформувала основу циркулярної економіки через матеріальні потоки та доступність матеріалів.

Німеччина має більш високі показники кількості інвестицій, патентів і робочих місць у циркулярних секторах економіки, що дозволяє країні посідати лідируючі позиції при оцінюванні розвитку циркулярної економіки.

У рейтингу циркулярної економіки-2018 Німеччина посідає перше місце за кількістю патентів, які пов'язано з циркулярною економікою, більш ніж удвічі випереджаючи за цим показником Францію, яка знаходиться на другому місці (1260 патентів проти

542). Німеччина є одним із лідерів за обсягом «циркулярних» інвестицій, суттєво випереджаючи інші країни Європейського Союзу.

Необхідно наголосити, що до 1990 року відходи у Німеччині були серйозною проблемою. Багато звалищ були повністю переповнені, а сміттєспалювальних заводів не вистачало для переробки побутових відходів. Понад половини відходів на полігонах складали відходи упаковки продукції. Тому для вирішення цієї екологічної проблеми Уряд Німеччині затвердив у 1991 р. Постанову про упаковку. Це був перший у світі законодавчий акт, у якому впроваджено концепцію РВВ. Згідно з ухвалою, виробники та дистриб'ютори мали змогу приймати назад, повторно використовувати або переробляти упаковки. Кожен, хто не повертав упаковку до свого магазину або не переробляв її, змушений був сплачувати певний внесок для утилізації. Цей внесок було включено до ціни товару.

Німецький закон закріплює цілі реалізації політики розширеної відповідальності виробника. Спочатку Німеччина зосереджувалась на тому, щоб зробити сортування відходів обов'язковим. Згодом, коли дану мету було досягнуто, у країні стали приділяти більше уваги переробці та утилізації відходів.

Останні зміни у політиці розширеної відповідальності виробника у Німеччині відбулися у січні 2019 року, коли набув чинності новий законопроект про упаковку – Verpackungsgesetz. До того у Німеччині діяла єдина некомерційна організація з відповідальності виробника. Нині у країні функціонує кілька комерційних організацій з відповідальності виробника, які конкурують між собою. Ці організації мають спеціальну ліцензію «Зелена точка» («Green Dot») і сплачують відповідні збори.

На даний час Німеччина знаходиться на другому місці з переробки усіх відходів після Австрії. Так, у Німеччині переробляють 62% відходів (в Австрії – 63%), а частка переробки пластику становить менше 50%. Усі витрати, які пов'язано зі збором, сортуванням і переробкою відходів упаковки, перекидаються за рахунок збору, що сплачують компанії.

Комерційні організації з відповідальності виробника управляють цими зборами та укладають контракти з компаніями та муніципалітетами, що переробляють відходи.

Ще однією істотною зміною, яку введено у Німеччині на початку 2000 років, стало впровадження системи депозитного відшкодування за тару з-під напоїв. Ця система швидко розвивалася останні два десятиліття і нині входить до Закону про упаковку.

Виходячи з вищевикладеного можна дійти такого висновку. У Німеччині успішно впроваджується стратегія переходу від лінійної економіки до циркулярної на державному рівні, тим самим зменшуючи рівень забруднення атмосферного повітря та викиди метану під час переробки промислових відходів, а також підвищуючи рівень рентабельності підприємств.

Економіка замкнутого циклу робить доступними для німецьких компаній нові ринки та ринкові сегменти, дозволяючи охопити додаткових споживачів за допомогою інноваційних бізнес-моделей. Крім того, компанії мають можливість продавати створювані ними на постійній основі відходи як вихідну сировину для інших галузей або компаній – потенційно генеруючи додаткові доходи та знижуючи витрати, які пов'язано з рециклінгом відходів.

На відміну від лінійних бізнес-моделей, орієнтованих на збут продукції споживачам, бізнес-моделі економіки замкнутого циклу формуються навколо безперервної взаємодії між споживачами і компаніями. Така взаємодія допомагає компаніям вибудовувати міцні партнерські взаємовідносини зі споживачами, одночасно збираючи цінну інформацію про їхні потреби та робочі характеристики своєї продукції. Більш тісні взаємовідносини можуть підвищити лояльність, якість сервісу і рівень логістичного обслуговування споживачів, а зібрана додаткова інформація забезпечує компанію цінними знаннями, на підставі яких вона зможе виробляти нову продукцію.

Слід відзначити, що збитки, які завдаються довшістю, і глобальні кризи, подібні до пандемії COVID-19, вносять все більший розлад в існуючі ланцюги постачання. Компанії

Німеччини активно мінімізують ці ризики і підвищують власну стійкість до них за рахунок реалізації концепції циркулярної економіки. Наприклад, дедалі більше надмірне споживання природних ресурсів знижує доступність до деяких видів сировини, які необхідно для виробництва. Коли попит на первинні ресурси перевищує пропозицію, компанії менш залежні від первинних ресурсів, менше ризикують зіткнутися з дефіцитом ресурсів або зростанням цін.

У подальших наукових дослідженнях планується обґрунтувати та розробити концептуальні положення формування та функціонування «зелених» ланцюгів постачань у контексті економіки замкнутого циклу; узагальнити європейський досвід «зеленої» трансформації логістичних систем в умовах циркулярної економіки та надати пропозиції щодо можливості його застосування в Україні.

Література:

1. Кочешкова И.Н., Трушкина Н.В. Развитие логистики рециклинга в контексте циркулярной экономики: зарубежный опыт. Science and practice: innovative approach: collection of scientific articles. Les Editions L'Originale, Paris, France, 2017. P. 19-23.

2. Zaloznova Yu., Kwilinski A., Trushkina N. Reverse logistics in a system of the circular economy: theoretical aspect. Economic Herald of the Donbas. 2018. No 4 (54). P. 29-37.

3. Трушкіна Н.В. Генезис теоретичних підходів до визначення категорії «циркулярна економіка». Циркулярна економіка як новий спосіб господарювання в умовах цифрової трансформації: колективна монографія / за наук. ред. І.Л. Татомир, Л.Г. Квасній; Прикарпатський ін-т імені Михайла Грушевського ПрАТ ВНЗ «МАУП». Трускавець: ПОСВІТ, 2021. С. 5-18.

4. Dźwigoł H., Kwilinski A., Trushkina N. Green Logistics as a Sustainable Development Concept of Logistics Systems in a Circular Economy. Proceedings of the 37th International Business Information Management Association (IBIMA), 1-2 April 2021. Cordoba, Spain: IBIMA Publishing, 2021. P. 10862-10874.

5. Dzwigol H., Trushkina N., Kwilinski A. The Organizational and Economic Mechanism of Implementing the Concept of Green Logistics. *Virtual Economics*. 2021. Vol. 4. No. 2. P. 74-108. [https://doi.org/10.34021/ ve.2021.04.02\(3\)](https://doi.org/10.34021/ve.2021.04.02(3)).

6. Трушкіна Н.В. Циркулярна економіка: становлення концепції, еволюція розвитку, бар'єри, проблеми і перспективи. *Вісник економічної науки України*. 2021. № 1(40). С. 9-20. [https://doi.org/10.37405/1729-7206.2021.1\(40\).9-20](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2021.1(40).9-20).

7. Трушкіна Н.В. Розвиток концепції циркулярної економіки в умовах глобальних трансформацій. *Управління соціально-економічними трансформаціями господарських процесів: реалії і виклики: зб. тез доповідей III Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Мукачево, 6-7 квітня 2021 р.)*. Мукачево: МДУ, 2021. С. 37-40.

8. Григорак М.Ю., Трушкіна Н.В. Особливості реалізації концепції циркулярної економіки в Європейському Союзі. *The World During a Pandemic: New Challenges and Threats: Abstracts of the 22th International scientific and practical conference (Berlin, Germany, August 9-10, 2021)*. Berlin: Littera Verlag, 2021. P. 23-28.

9. Трушкіна Н.В. Реализация циркулярных бизнес-моделей как ключевой приоритет национальной экономики Японии. *Science, innovations and education: problems and prospects: Proceedings of the 1st International scientific and practical conference (Tokyo, Japan, August 18-20, 2021)*. Tokyo: CPN Publishing Group, 2021. P. 509-517.

10. Hryhorak M.Yu., Dzwigol H., Kwilinski A., Trushkina N., Ovdiienko O.V. On the Application of the Concept of Circular Economy to Ensure Balanced Sustainable Development of the National Logistics System in Ukraine Intellectualization of Logistics and Supply Chain Management. 2021. № 7(8). P. 6-25. [https://doi.org/10.46783/smart-scm/2021-7\(8\)-1](https://doi.org/10.46783/smart-scm/2021-7(8)-1).

11. Trushkina N., Prokopyshyn O. Circular economy as a new way of managing in the conditions of digital transformations. *Green, Blue & Digital Economy Journal*. 2021. Vol. 2. No. 3. P. 64-71. <https://doi.org/10.30525/2661-5169/2021-3-10>.

12. Ляшенко В.І., Цвірко О.О., Трушкіна Н.В. Зелена транс-

формація транспортно-логістичної системи Причорноморського регіону в контексті Європейського Зеленого Курсу. Причорноморські економічні студії. 2021. Вип. 68. С. 64-76. <https://doi.org/10.32843/bses.68-10>.

13. Трушкіна Н.В. Організаційно-економічний механізм забезпечення розвитку транспортно-логістичної системи Київської області у контексті зеленої економіки. Зелена економіка та низьковуглецевий розвиток: міжнародний та національний вимір: матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 10 грудня 2021 р.). Київ: Державна екологічна академія післядипломної освіти та управління, 2021. С. 48-53.

УДК 377

Педагогічні науки

ІННОВАЦІЙНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ МАСОВОГО СПОРТУ СЕРЕД МОЛОДІ

*Шафір Д.І., Жук В.С., Пухальська М. С.,
Іщенко Є.В., Драчевська Я.О., Матківська Н.О.*
студенти I курсу, відділення «Лікувальна справа»

Бердичівського медичного фахового коледжу

Житомирської обласної ради

Загребельна Леся Миколаївна

викладач-методист

Бердичівського медичного фахового коледжу

Житомирської обласної ради

м. Бердичів, Україна

Анотація: Спорт – це змагання за певними правилами, зазвичай це специфічний вид фізичної або інтелектуальної активності, яку здійснюють з метою змагання, а також поліпшення здоров'я, отримання морального і матеріального задоволення, прагнення до удосконалення і слави, покращення навичок.

Ключові слова: спорт, виховання, здоров'я, здоровий спосіб життя.

Спорт є ефективним засобом фізичного виховання, тому він існує ще з Давньої Греції! Ще з тих часів він поступово

розвивається, створюючи нові види спорту. Було багато бажаючих проявити себе та показати що вони кращі за інших, сильніші, витриваліші. У результаті чого були придумані Олімпійські ігри, де кожен міг проявити себе і отримати визнання інших людей та Богів.

Але час «не стоїть» на місці і разом з ним спорт продовжував розвиватися, охоплюючи нові можливості людей. Люди зрозуміли, що можна проявляти себе не тільки за допомогою фізичних можливостей, але й проявляти інтелектуальні здібності. Сучасний спорт, займає важливе місце як у фізичному, так і у духовному розвитку молоді. Стрімко розвиваються нові види спорту. Як можемо побачити, або почути у світі все більше і більше, з'являються людей, які займаються спортом. Адже, спорт – це здоров'я, це наш імунітет.

Головна перевага найпопулярніших видів спорту – це хороша та міцна кількість спортивних клубів, в якому може виконуватися відповідний вид спорту. Найбільше молоді, залучені у таких видах спорту, як футбол, волейбол, баскетбол, гандбол, теніс, Саме граючи такі ігри, можна спостерігати єдність та силу командного духу. Спільне заняття спортом також вимагає гарних домовленостей, співпраці та взаємної уваги. На популярність спорту також вирішальний вплив має середовище, в якому живуть діти та молодь. По суті, завжди важливо, щоб молодь та діти випробували багато видів спорту, таким чином чим більше ти пробуєш, тим краще тобі ж! За улюбленою та корисною грою ти можеш приємно та весело провести, свій вільний час!

Здоров'я населення – показник добробуту держави, тому його збереження є завданням державного рівня. Особливої уваги потребує молодь, усвідомлення нею цінностей здоров'я, розуміння визначальної ролі здорового способу життя та формування індивідуальної поведінки кожної молодої людини на цих засадах. В народі кажуть "Або ви турбуєтесь про своє здоров'я, або воно потурбує вас". У сучасному суспільстві життя й здоров'я людини визначаються як найвищі людські цінності.

Майже 90% дітей, учнів, студентів мають відхилення в здоров'ї, а більше 50% – незадовільну фізичну підготовку. Україні необхідно покоління з високим рівнем освіченості, культури і здоров'я, здатне сприймати загальнолюдські цінності, творчо, продуктивно та довго діяти в будь-якій галузі соціальної практики.

Головне завдання дорослих полягає в тому, щоб сформувати в українців свідоме ставлення до власного здоров'я. Утвердження загальнолюдських цінностей, збереження здоров'я громадян України є винятково актуальною проблемою сьогодення. Викладачам фізичної культури близькі фізкультурно-оздоровчі технології, вони спрямовані на фізичний розвиток здобувачів освіти. До них відносяться: гартування, тренування сили, витривалості, гнучкості і інших якостей, що відрізняють здорову, треновану людину від фізично слабкої.

Існують різні методи зміцнення і збереження здоров'я. Система цих методів називається здоровим способом життя (ЗСЖ). Його компонентами, крім фізичної активності, також є правильний раціон харчування, дотримання особистої гігієни, якісний відпочинок і відсутність шкідливих звичок, загартовування, що важливо для загального стану здоров'я. Ранкова зарядка грає важливу роль, адже тільки щодня виконувати ранкові вправи людина зможе досягти кращої фізичної підготовки. Важливо правильно скласти план тренування, враховуючи індивідуальні особливості людини. Ранкова зарядка приводить в тонус нервову систему, прибирає млявість і набряклість після сну, покращує роботу дихальної та серцево – судинної систем. Завдяки зарядці підвищується і фізична, і розумова працездатність організму.

У зв'язку з комп'ютеризацією у всіх сферах життя люди все більш ведуть малорухомий спосіб життя, їх фізична активність знижується, а стан здоров'я погіршується. І хоч наше нинішнє життя неможливо уявити без комп'ютера, але важливо не забувати давати відпочинок своїм очам і зарядку на розслаблення м'язів. Існує багато комплексів вправ, які можна робити на робочому місці в офісі. Таким чином, м'язи не будуть

застоюватися і загальний стан здоров'я не буде сильно погіршуватися.

Найдоступнішим з видів фізичної культури вважається оздоровчий біг. Це незамінний засіб для розрядки і зняття нервової напруги. При певному дозуванні, в поєднанні з водними процедурами, він стає одним з кращих методів боротьби з безсонням, тахікардією, астматичними і бронхіальними проявами. Помірний біг або спортивна ходьба зменшує ризик високого кров'яного тиску, інфарктних або інсультних станів, судинних хвороб, серцевої недостатності. Біг сприяє процесу схуднення, підвищує його імунні сили, покращує витривалість організму. Одним з видів бігу є ранковий біг, який активізує метаболічні процеси, покращує мозкову діяльність.

Кожна людина повинна стежити за станом свого здоров'я. На здоров'я досить сильно впливає спадковість людини і екологія навколишнього середовища. Умови і спосіб життя людини відіграють важливу роль, що впливає на стан здоров'я. На сьогоднішній день статистика свідчить, що хворих людей стає все більше і більше, тому стає досить популярною лікувальна фізична культура. Такий вид фізичної культури є лікувально-профілактичним, допомагає швидко і більш повноцінно відновлювати здоров'я людини. Крім цього вона попереджає появу ускладнень різних захворювань.

Фізична активність сприятливо впливає на імунітет людини. Завдяки їй імунна система краще бореться з різними бактеріями і вірусами, поліпшуються імунобіологічні властивості крові і шкіри. Також фізична активність допомагає розвинути стійкість організму до несприятливих факторів середовища. Це може бути не тільки атмосферний тиск або різні температури, але і навіть деякі отрути або радіація. Дані відомості були отримані вченими завдяки дослідям з щурами, яких тренували, і тих, що не піддавались фізичним навантаженням.

Основними системами, що відповідають на зміни рухової діяльності є серцево-судинна та дихальна. Загальновідомими показниками, що відображують зміни в ній є пульс, артеріальний

тиск, систолічний та хвилинний об'єм крові, вони також є достовірними показниками тренуваності. Студентам пропонується оцінити реакцію пульсу на фізичне навантаження зіставленням даних частоти серцевих скорочень у спокої (до навантаження і після) та визначити відсоток прискорення пульсу. Пропонується разом із цим вимірювати артеріальний тиск до і після навантаження. Початковий етап навантажень характеризується підвищенням систолічного тиску, потім стабілізацією на визначеному рівні. Після припинення роботи (перші 10-15 хвилин) показники стають нижче вихідного рівня, а потім повертаються до початкового стану. Діастолічний тиск при легкому чи помірному навантаженні не змінюється. Аналізуючи дані показники доцільно підводити студентів до висновків про формування адаптації до фізичних навантажень

У міру дорослішання у підлітковому віці молоді люди розвивають свою ідентичність і стають самостійними особистостями. Вони розробляють свої власні способи сприйняття, оцінки, класифікації та розпізнавання проблем, а також коди, символи та мова, на якому вони виражаються. Реакція молодих людей на мінливий світ і їх унікальні способи пояснення і передачі свого досвіду можуть допомогти перетворити їх культури і підготувати їх суспільства до вирішення нових завдань. Їх динамізм може змінити деякі архаїчні і шкідливі аспекти їх культури, які старші покоління вважають незмінними. Щоб виростити молодь гідну, в неї, як в будь-яку справу, необхідно вкладати кошти, і кошти ці на сьогоднішній день чималі. Спорт треба робити доступним для всіх - і міської молоді, і молоді сіл. Треба залучати в цей напрям інвестиції, розробляти нові форми спортивної діяльності - це робота не одного року, але цим займатися необхідно.

Футбол – найпопулярніший вид спорту – чому насправді? Футбол – це вид спорту, яким займається не тільки більшість людей, а й надихає більшість вболівальників. Причинами такої популярності є, з одного боку, безліч пропозицій, будь то в клубі, з іншого боку, висока присутність на телебаченні та інших ЗМІ. Футбол пропонує можливість вболівати, і це створює чудовий

зв'язок. Багато пропозицій для дітей та молоді – клуби, школи, дозвілля (спортивні табори). Футбол є найпопулярнішим видом спорту серед хлопчиків, тоді як гімнастика є головним пріоритетом для дівчат. Окрім гімнастики, найбільшою різницею є танці. Танцюють лише близько 5000 хлопчиків, а в танцювальному клубі працюють 36000 дівчат. Кінний спорт також набагато популярніший у дівчат, ніж у хлопців.

Отже, виходячи із цього матеріалу можна зробити такий висновок: що фізична культура, набуває все більшої популярності серед молоді! Адже спорт – це застава світлого та щасливого майбутнього, тому важливо ще з раннього віку піклуватися про своє здоров'я, щоб мати змогу прожити до 100 років!!!

Література:

1. <https://naurok.com.ua/innovaciyni-pidhodi-do-organizacii-sportivno-masovih-zahodiv-198393.html>
2. <https://www.coe.int/en/web/compass/culture-and-sport>
3. <https://uan.koshachek.com/articles/najpopuljarnishi-vidi-sportu-sered-ditej-ta-molodi.html>
4. <https://uan.koshachek.com/articles/najpopuljarnishi-vidi-sportu-sered-ditej-ta-molodi.html>

УДК 378.011.3-052:613

Педагогічні науки

МЕТОДИ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ ОСОБИСТОСТІ НА ЗАНЯТТЯХ З
НАВЧАЛЬНИХ ПРЕДМЕТІВ: «ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА» ТА
«ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ»

Яковенко І.С.

викладач навчальних предметів

«Фізична культура» та «Фізичне виховання»

Криворізький фаховий коледж торгівлі

та готельно-ресторанного бізнесу

Фізична культура – є однією з важливих складових частин загальної культури суспільства, оскільки вона спрямована на

зміцнення здоров'я, розвиток фізичних, морально-вольових та інтелектуальних здібностей і ставить за мету гармонійне формування особистості та розвитку активної життєдіяльності.

Ключові слова: методи, здоров'я, компетентності, фізична культура, фізичне виховання.

Питання навчання збереженню і зміцненню здоров'я є надзвичайно актуальним з огляду на те, що існує низький рівень мотивації на збереження і зміцнення здоров'я. Людина не прагне взяти на себе відповідальність за своє здоров'я. Народжуючись здоровою, вона не усвідомлює цінності здоров'я до тих пір, доки не виникнуть якісь проблеми. Отримавши полегшення від лікаря, людина переконує себе у залежності свого здоров'я від медицини, знімає з себе відповідальність, перестає працювати над собою.

Здоров'язбережувальні технології – це сукупність педагогічних прийомів, форм, засобів та методів, спрямованих на побудову психологічно комфортного освітнього середовища, що сприяє формуванню здоров'язбережувальної компетентності у здобувачів освіти. Навчання здоров'язбереженню та його виховання потребують системи послідовних активних дій усіх учасників освітнього процесу, яка спрямована на створення здорового середовища, сприятливого для розвитку таких життєвих навичок, які б зумовлювали збереження та зміцнення здоров'я та орієнтували б на утвердження цінності здоров'я, здорового способу життя, розвиток фізично і психічно здорової людини.

У загальному вигляді здоров'язбережувальні освітні технології можна поділити на три групи:

- організаційно-педагогічні, які визначають структуру освітнього процесу, з метою запобігання станів перевтомлення, гіподинамії тощо;

- психолого-педагогічні, що полягають у безпосередній роботі викладача на занятті;

- освітні, що включають в себе програми з формування культури здоров'я, навчання навичок здорового способу життя, профілактики шкідливих звичок, захворювань, позааудиторні заходи.

Таким чином, можна виокремити шляхи формування компетентності «вміння вчитися» в закладів освіти [3, с. 35]:

- ціннісне ставлення та чітка мотивація до навчання;
- сприяння пізнавальній активності студентів;
- спирання на практичну діяльність;
- орієнтованість на конкретний результат;
- побудова причинно-наслідкових зв'язків;
- реалізація творчого потенціалу студентів;
- впровадження проблемно-пошукових методів.

Проаналізувавши все вищесказане можна зробити висновок, що сучасний розвиток системи освіти у закладах ФПО спрямований на розвиток здорової особистості з використанням різноманітних методик спрямованих на розвиток ключових компетентностей: уміння вчитися упродовж життя, соціальна та громадянська компетентності, обізнаність та самовираження у сфері культури, екологічна грамотність і здорове життя.

Досягнення формування здоров'язбережувальної компетентності можливе за рахунок комплексного системного впливу на освітній процес, поєднавши засоби і методики формування самостійного розвитку. Тим не менше, актуальність досліджень методик формування здоров'язбережувальної компетентності залишається високою, оскільки вітчизняна система освіти зазнає значних змін на сьогоднішній день і подібні методики в освіті для багатьох викладачів є новітніми та недостатньо вивченими.

Література:

1. Безверхня Г. В. Формування мотивації до самовдосконалення учнів загальноосвітніх шкіл засобами фізичної культури і спорту: метод. реком. Умань: Вид-во Уман. держ. пед. ін-ту, 2003. – 52 с.
2. Булич Е. Г., Муравов І. В. Валеологія. Теоретичні основи валеології: навч. посіб. Київ: ІЗМН, 1997. – 224 с.
3. Гаряча С. А. Формування в учнів ключової компетенції «уміння вчитися» відповідно до вимог нових державних стандартів. Черкаси: ЧОППОП, 2014. – 48 с.

4. Єфімова В. М. Здоров'язберезувальні технології у контексті педагогічних досліджень. Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. 2010. № 1. – С. 57–60.

5. Ерохіна І. А. Здоров'єсберегаючі технології в профілактиці наркозависимості підлітків: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Тамбов, 2005. – 272 с.

